

Høringsnotat

Lovavdelingen

Dato: 7. juli 2025

Saksnr: 25/4381

Høringsfrist: 7. oktober 2025

Forslag til endringer i personopplysningsloven – Aldersgrense for barns samtykke ved bruk av informasjonssamfunnstjenester (sosiale medier mv.)

Innhold

1	Hovedinnholdet i høringsnotatet.....	2
2	Bakgrunn for høringsnotatet.....	2
3	Om barns bruk av informasjonssamfunnstjenester og behandling av personopplysninger på grunnlag av samtykke	3
3.1	Barns bruk av informasjonssamfunnstjenester	3
3.2	Behandling av personopplysninger.....	4
3.3	Samtykke som grunnlag for behandlingen av personopplysninger	6
3.4	Utfordringer ved samtykke som uttrykk for brukerens egen vilje	7
3.5	Aldersgrensen i andre land.....	8
3.6	Tilbydernes etterlevelse av aldersgrensen	9
3.7	Hvor har tilbyderne tilhold?	9
4	Gjeldende rett	10
4.1	Innledning.....	10
4.2	Bakgrunn og formålet med personvernforordningen artikkel 8	10
4.3	Konstitusjonelle og menneskerettslige rammer	12
4.4	Informasjonssamfunnstjenester som tilbys direkte til barn	13
4.5	Behandlingsgrunnlaget må være samtykke	14
4.6	Når kan barnet samtykke selv og når kreves samtykke eller godkjenning fra den som har foreldreansvar?	18
4.7	Unntak for forebyggings- og rådgivningstjenester for barn.....	19
4.8	Behandling av særlige kategorier personopplysninger mv.	20
4.9	Tilbyderens verifikasjon av barnets alder og foreldres samtykke	21
4.10	Det geografiske virkeområdet for aldersgrensen	22
4.11	Tilsyn med overholdelse av aldersgrensen	24

5	Forslag om å øke aldersgrensen fra 13 til 15 år	26
5.1	Forholdet til Grunnloven og Norges menneskerettslige forpliktelser	26
5.2	Vurdering av behovet for å øke aldersgrensen fra 13 til 15 år.....	27
5.3	Konsekvenser for eksisterende samtykker	30
6	Forslag om å utvide det geografiske virkeområdet.....	30
7	Økonomiske og administrative konsekvenser	31
8	Lovforslag.....	31

1 Hovedinnholdet i høringsnotatet

Departementet foreslår i høringsnotatet her å øke aldersgrensen i personopplysningsloven § 5 for når barn selv kan samtykke til behandling av personopplysninger ved bruk av informasjonssamfunnstjenester, fra 13 til 15 år.

Forslaget innebærer at det vil gjelde et krav om foreldresamtykke også for barn i denne aldersgruppen. Formålet med forslaget er å styrke beskyttelsen av barns personvern.

Departementet foreslår også å utvide det geografiske virkeområdet for personopplysningsloven § 5. I dag gjelder aldersgrensen ikke for tilbydere av informasjonssamfunnstjenester som er etablert i andre EØS-land. Forslaget innebærer at aldersgrensen skal gjelde uavhengig av hvor tilbyderen er etablert, dersom behandlingen gjelder barn som er bosatt i Norge.

2 Bakgrunn for høringsnotatet

Personopplysningsloven bestemmer at EUs personvernforordning gjelder som norsk lov, jf. § 1. Personvernforordningen fastsetter som utgangspunkt en aldersgrense på 16 år for når barn selv kan samtykke til behandling av personopplysninger ved bruk av informasjonssamfunnstjenester. Forordningen åpner likevel for at det enkelte land i sin nasjonale rett kan fastsette en lavere aldersgrense, men ikke lavere enn 13 år.

Sverige, Finland og en del andre land har i likhet med Norge fastsatt aldersgrensen til 13 år. I Danmark ble aldersgrensen i 2023 endret fra 13 til 15 år. De fleste landene innenfor EØS har fastsatt en høyere aldersgrense enn 13 år. En oversikt over hvilken aldersgrense som gjelder i EØS-landene, er inntatt i punkt 3.6.

Aldersgrensen i personopplysningsloven § 5 ble innført ved vedtakelsen av personopplysningsloven i 2018. I proposisjonen varslet departementet en etterkontroll når loven har fått virke noen år, og at aldersgrensen på 13 år var ett av temaene det kunne bli aktuelt å vurdere, se Prop. 56 LS (2017–2018) punkt 2.3.1.

Regjeringen varslet i oktober 2024 at det vil bli foreslått å endre aldersgrensen i personopplysningsloven § 5 fra 13 til 15 år. Høringsnotatet her er en oppfølging av dette. Andre temaer i etterkontrollen av personopplysningsloven følges opp i egne spor.

3 Om barns bruk av informasjonssamfunnstjenester og behandling av personopplysninger på grunnlag av samtykke

3.1 Barns bruk av informasjonssamfunnstjenester

Aldersgrensen i personopplysningsloven § 5 gjelder ved bruk av *informasjonssamfunnstjenester*. Begrepet informasjonssamfunnstjenester dekker et bredt spekter av internettbaserte tjenester med et variert innhold. I praksis omfattes mange av tjenestene som er vanlige blant barn, blant annet sosiale medier, spill, søkemaskiner, musikk-tjenester, kommunikasjonstjenester, videotjenester, nyhets- og andre informasjonssider og tjenester knyttet til ting (klokker, høyttalere, leker mv.) som er koblet til internett. Offentlige selvbetjeningsløsninger og andre offentlige nettbaserte tjenester anses derimot ikke som informasjonssamfunnstjenester, da disse ikke oppfyller vilkåret om å vanligvis ytes mot vederlag. Det vises til den nærmere omtalen av gjeldende rett i 4.3.

Det foreligger i dag en rekke nasjonale og internasjonale studier, undersøkelser mv. som kaster lys over forskjellige sider av barns bruk av slike tjenester. Dette gjelder blant annet hvilke tjenester barn bruker, hva de bruker tjenestene til, hvor mye tid de bruker på tjenestene, hvilke positive og negative konsekvenser bruken kan ha for barn og hvordan foreldre involverer seg i barnas bruk.

I norsk sammenheng er deler av dette kunnskapsgrunnlaget sammenfattet i blant annet Skjermbrukutvalgets utredning NOU 2024: 20 med videre henvisninger. Medietilsynets undersøkelse Barn og medier 2024 gir også informasjon om disse temaene. Denne undersøkelsen viser blant annet at mer enn halvparten av barn i Norge mellom 9 og 18 år bruker tre eller flere timer på mobiltelefonen hver dag, på sosiale medier, til å se på serier og videoer, spille spill og/eller til å lese nyheter. Undersøkelsen viser også at over halvparten av norske niåringer og nesten alle tolvåringer har egen bruker på sosiale medier.

Informasjonssamfunnstjenester kan ha en rekke positive sider. Tjenestene kan bidra til sosial interaksjon og kontakt med venner og familie. Tjenestene kan være kilder til forskjellige former for underholdning, lek, læring og inspirasjon. Gjennom tjenestene kan barn finne informasjon om ulike emner, delta i diskusjoner, utvikle sine interesser og utfolde seg kreativt. Tjenestene kan også på forskjellige måter legge til rette for kritisk tenkning og demokratisk deltakelse.

Det er imidlertid også knyttet en rekke utfordringer til bruk av ulike typer informasjonssamfunnstjenester. Barn kan bli eksponert for skadelig eller upassende innhold slik som voldelig eller seksuelt materiale. De kan bli utsatt for falsk eller upålitelig informasjon, eller for kommersielt eller annet innhold som ikke er egnet for deres alder. Bruk av tjenestene kan føre til uønsket spredning av bilder og andre opplysninger om barn, og på forskjellige måter bidra til sosialt press, mobbing, trakassering, utestengelse og utenforskap. Tjenestene kan også føre til varierende grader av avhengighet. Ytterligere kan tjenestene utgjøre en arena for rekruttering til kriminalitet eller som en arena for å utøve kriminalitet overfor barn, og som en arena for radikalisering og rekruttering til ekstremisme.

Bruk av informasjonssamfunnstjenester vil i praksis ofte medføre at tilbyderer behandler *personopplysninger* om brukerne. Behandling av personopplysninger innebærer en risiko for at opplysningene kommer på avveie, blir misbrukt eller på andre måter behandlet i strid med reglene for behandling av personopplysninger.

Behandlingen utgjør derfor en risiko for barns *personvern*. Begrepet personvern er likevel ikke forbeholdt risikoer som er forbundet med behandling av personopplysninger, selv om begrepet ofte brukes slik. Med personvern siktes det i alminnelighet gjerne til vernet av den personlige integritet i en mer utvidet forstand, se omtalen av begrepet i Personvernkommisjonens rapport NOU 2022: 11 punkt 3.1.1. I lys av dette kan en rekke av utfordringene som gjør seg gjeldende ved barns bruk av ulike typer informasjonssamfunnstjenester, uavhengig av eventuell tilknytning til behandling av personopplysninger, anses som utfordringer for barns personvern.

Ettersom aldersgrensen i personopplysningsloven § 5 kun retter seg mot behandling av personopplysninger, og kun får anvendelse når behandlingen skjer på grunnlag av brukerens samtykke, er det i første rekke utfordringer forbundet med slik behandling det er relevant å se hen til ved fastsettelse av aldersgrensen.

3.2 Behandling av personopplysninger

Bruk av informasjonssamfunnstjenester vil i praksis ofte medføre behandling av personopplysninger. Arten og omfanget av behandlingen kan variere betydelig. Noen typer tjenester innebærer en omfattende behandling for mange forskjellige formål. Ved andre tjenester kan det skje en langt mer beskjeden behandling. Noen tjenester innebærer i praksis ingen behandling av personopplysninger overhodet.

Medietilsynets undersøkelse Barn og medier 2024 viser at tjenestene som norske 9–18-åringer i hovedsak bruker når de er på internett, er tjenester som ofte vil innebære en omfattende behandling av personopplysninger. Dette gjelder blant annet tjenestene YouTube, Google, Snapchat, TikTok, Instagram og Facebook.

Med behandling menes i denne sammenhengen enhver form for behandling av personopplysninger, for eksempel innsamling, registrering, strukturering, lagring, bruk, utlevering, spredning eller alle andre former for tilgjengeliggjøring, jf. definisjonen i personvernforordningen artikkel 4 nr. 2. Med personopplysninger menes enhver opplysning om en identifisert eller identifiserbar fysisk person, jf. artikkel 4 nr. 1. Personer som opplysningene gjelder, betegnes i personvernregelverket som «den registrerte», men omtales i høringsnotatet her som brukeren. Den som behandler personopplysningene og som er pliktsubjekt, betegnes i personvernregelverket som behandlingsansvarlig, eventuelt databehandler, men omtales i høringsnotatet her som tilbyderen.

Generelt vil tilbydere av informasjonssamfunnstjenester ofte behandle en del grunnleggende personopplysninger om brukerne sine, slik som navn, bosted, fødselsdato og kontaktdetaljer. Særlig gjelder dette dersom tjenesten innebærer at brukeren må registre seg eller opprette en brukerkonto e.l. Tilbyderne vil ofte også behandle opplysninger om hvordan brukerne benytter tjenesten, for eksempel hvor mye tid de bruker på tjenesten og mønstre i bruken, herunder opplysninger om brukernes omtrentlige eller eksakte geografiske lokasjon ved bruk av tjenesten. Tilbyderne behandler også tekniske data om brukerens enhet, det vil si mobiltelefonen, datamaskinen, nettbrettet, klokken mv., som i denne sammenhengen også vil utgjøre personopplysninger om brukerne.

Ved mange av de mest brukte informasjonssamfunnstjenestene, for eksempel ulike typer sosiale medier, behandler tilbyderen gjerne en omfattende mengde personopplysninger i form av tekst, bilder, videoer og annet innhold. Mange av disse

tilbydere behandler også opplysninger om brukerens personlighet, preferanser og interesser mv. Dette kan være basert på informasjon som brukeren har delt eller oppgitt på egenhånd, men det kan også være opplysninger som tilbyderne analyserer seg frem til på bakgrunn av brukernes bruksmønster eller basert på informasjon som tilbyderne innhenter fra tredjeparter eller på andre måter.

Tilbyderne har ofte forskjellige formål med å behandle personopplysningene. Noen opplysninger er nødvendige å behandle for at tilbyderen skal kunne levere tjenesten på en måte som er i tråd med brukernes valg og preferanser, eller for å ivareta visse grunnleggende funksjoner ved tjenesten slik som sikkerhet mv. Tilbyderne behandler ofte også brukernes personopplysninger for å videreutvikle eller utvikle nye produkter og tjenester, og for andre kommersielle interesser. Det har i den senere tid blant annet blitt mer aktuelt for tilbyderne å behandle personopplysninger om brukerne til å utvikle forskjellige former for kunstig intelligens. Noen tilbydere selger eller leverer opplysninger om brukerne videre til tredjeparter, for eksempel opplysninger som kan brukes til å rette markedsføring mot dem eller opplysninger som viser brukernes geografiske bevegelser.

Mange tilbydere behandler brukernes personopplysninger for å fremvise og persontilpasse reklame og annet betalt innhold. Dette har blitt hovedinntektskilden for mange av tilbyderne i den digitale økonomien som inngår i det Personvern-kommisjonen omtaler som oppmerksomhetsøkonomien, se NOU 2022: 11 punkt 9.2.3 der utvalget skriver:

«Oppmerksomhetsøkonomien innebærer at plattformer og andre tjenester designes for å holde mest mulig på brukernes oppmerksomhet. Jo mer tid forbrukere bruker på en plattform, jo flere annonser vil de se. Dette vil igjen generere data, som plattformen kan tjene penger på. For eksempel har en rekke strømmeplattformer introdusert automatisk avspilling av videoer, og sosiale medier bruker ofte nyhetsstrømmer som brukeren kan bla gjennom i det uendelige.»

Departementet er ikke kjent med at det foreligger systematisert kunnskap som på en god måte kaster lys over hvordan tilbydernes behandling av personopplysninger om barn i praksis skiller seg fra hvordan tilbyderne behandler personopplysninger om voksne. At brukeren er et barn vil imidlertid innvirke på den rettslige adgangen til å behandle personopplysningene. For eksempel skal det ved avgjørelsen om det foreligger en berettiget interesse i å behandle personopplysningene tas særlig hensyn til om den registrerte er et barn, jf. personvernforordningen artikkel 6 nr. 1 bokstav f. Tilbyderne har også et særlig ansvar for å gi informasjon på en åpen, forståelig og lett tilgjengelig måte og på et klart og enkelt språk, når informasjonen er rettet mot et barn, jf. artikkel 12. Også på mer generelt grunnlag vil det ha rettslig betydning av brukeren er et barn som følge av at personvernforordningen anerkjenner barn som en spesielt sårbar gruppe med behov for et særlig vern, jf. forordningens fortalepunkt 38. Også krav i annen lovgivning enn personvernregelverket kan innvirke på tilbyderens rettslige plikter når det gjelder behandling av barns personopplysninger.

En del tilbydere av informasjonssamfunnstjenester har innført aldersgrenser for bruk av tjenestene sine. Tilbydernes håndhevelse av aldersgrensene som de selv har fastsatt er imidlertid, etter det departementet kjenner til, gjennomgående regnet som å være lite effektiv. Dette illustreres blant annet av Medietilsynets undersøkelse om barns medievaner (2024) som viser at et flertall av barn har en

brukerprofil på Snapchat, TikTok, Facebook og Instagram før de fyller 13 år. Alle disse tjenestene er ifølge egne brukervilkår forbeholdt barn over 13 år.

3.3 Samtykke som grunnlag for behandlingen av personopplysninger

Enhver behandling av personopplysninger må ha et behandlingsgrunnlag for å være lovlig. Aldersgrensen i personopplysningsloven § 5 gjelder kun behandling som skjer på grunnlag av samtykke. Behandling av personopplysninger som bygger på andre grunnlag er ikke omfattet av aldersgrensen. For en nærmere omtale av det rettslige kravet om et behandlingsgrunnlag, de enkelte behandlingsgrunnlagene og forholdet mellom dem, vises det til redegjørelsen for gjeldende rett i punkt 4.5.

Etter det departementet erfarer bruker tilbydere av informasjonssamfunnstjenester i praksis ofte flere forskjellige behandlingsgrunnlag for å dekke den samlede behandlingen av personopplysninger som inngår i tjenestene sine. Samtykke utgjør ofte ett av grunnlagene. Departementet er ikke kjent med at det foreligger systematisert kunnskap som gir god informasjon om hva samtykke gjennomgående brukes til ved forskjellige typer informasjonssamfunnstjenester. En del tilbydere har informasjon om dette på nettsidene sine i form av personvernerklæringer e.l., men det varierer hvor opplysende og detaljert denne informasjonen er. På generelt grunnlag antar departementet av samtykke er et behandlingsgrunnlag som brukes relativt ofte. Hva samtykke nærmere sett brukes til må imidlertid antas å variere fra tjeneste til tjeneste.

Personvernforordningen og annen lovgivning *krever* i en del tilfeller brukerens samtykke, se den nærmere omtalen av dette under redegjørelsen for gjeldende rett, se punkt 4.5. Blant annet må behandling av personopplysninger for nye formål som ikke er forenlige med det opprinnelige formålet opplysningene ble samlet innfor, i praksis bygge på samtykke. Det samme gjelder behandling av særskilte kategorier personopplysninger, men for akkurat disse opplysningene er det spørsmål om de overhodet er omfattet av artikkel 8. I praksis vil samtykke ofte være det eneste aktuelle behandlingsgrunnlaget i tilfeller der behandlingens karakter mv. innebærer at ingen av de andre behandlingsgrunnlagene rettslig sett strekker til.

Når det gjelder behandlingen av personopplysninger som er nødvendig for å *bruke* informasjonssamfunnstjenester, er andre behandlingsgrunnlag enn samtykke mer nærliggende, se redegjørelsen for gjeldende rett i punkt 4.5. Denne behandlingen må som utgangspunkt bygge på avtalen med brukeren. Departementet er ikke kjent med at tilbydere av informasjonssamfunnstjenester gjennomgående i praksis velger å gjøre bruk av tjenestene sine betinget av brukernes samtykke. I så fall vil personopplysningsloven § 5 rent faktisk kunne fungere som en aldersgrense for den aktuelle tjenesten.

Departementet er kjent med at noen tilbydere gjør tilgang til tjenestene sine betinget av at brukeren *betaler* for tjenesten dersom brukeren ikke samtykker til at tilbyderen behandler brukerens personopplysninger for annonseringsformål. Dette omtales gjerne som samtykke eller betal-modeller («consent or pay»).

Departementet er ikke kjent med i hvilken grad dette i praksis benyttes overfor barn. Det europeiske personvernråd legger til grunn at samtykke eller betal-modeller ikke kan benyttes overfor barn, se nærmere om dette under omtalen av gjeldende rett i punkt 4.5.

Mye av oppmerksomheten rundt samtykker har vært rettet mot tilbydernes mulighet til å fremvise personalisert markedsføring for brukerne. Et spørsmål som har oppstått i denne forbindelse er om og i hvilken grad tilbydernes behandling av personopplysninger for personalisert markedsføring forutsetter brukernes samtykke, eller om denne behandlingen kan bygge på andre behandlingsgrunnlag. Behandling av personopplysninger på grunnlag av samtykke kan imidlertid også tenkes å ha andre personvernkonsekvenser enn det som er forbundet med personalisert markedsføring. For eksempel kan anbefalingsalgoritmer som bygger på samtykke lede til at brukerne blir eksponert for andre former for innhold de ellers ikke ville blitt utsatt for, eller at de blir satt i kontakt med personer som ikke vil dem vel.

3.4 Utfordringer ved samtykke som uttrykk for den enkeltes vilje

Personvernforordningen definerer samtykke som en «frivillig, spesifikk, informert og utvetydig viljesytring fra den registrerte der vedkommende ved en erklæring eller en tydelig bekreftelse gir sitt samtykke til behandling av personopplysninger som gjelder vedkommende», jf. artikkel 4 nr. 11. Det rettslige innholdet i disse kravene omtales i punkt 4.5.

Samlet sett skal kravene sikre at samtykket gir uttrykk for den enkeltes egen vilje. Samtykke skiller seg dermed grunnleggende fra de øvrige behandlingsgrunnlagene, gjerne omtalt som nødvendighetsgrunnene, der spørsmålet er om behandlingen er *nødvendig* for å ivareta den behandlingsansvarliges berettigede interesser, for å oppfylle en rettslig forpliktelse osv.

Forutsetningen om samtykke som uttrykk for den enkeltes egen vilje møter i praksis på en del utfordringer. Noen av disse utfordringene er særlig fremtredende ved bruk av tjenester på internett.

En gjennomgående utfordring er at brukerne ikke forstår innholdet i samtykkeforespørlene. Dette illustreres av Datatilsynets Personvernundersøkelse (2024) der omlag 40 % av personene som opplyste at de aktivt forholder seg til samtykkeforespørlene på nettsider, svarte at de i liten grad eller ikke i det hele tatt forstår hvilke opplysninger nettsidene ber om å få samle inn om dem.

En beslektet utfordring er såkalt samtykketretthet, på engelsk gjerne omtalt som *consent fatigue*. Dette betegner situasjonen der brukerne klikker på samtykkeerklæringer kun for å få bort forstyrrende elementer på skjermen, og uten egentlig å ta stilling til innholdet. Det europeiske personvernråd (EDPB) uttaler om samtykketretthet i sine «Guidelines on consent under Regulation 2016/679» side 17:

«In the digital context, many services need personal data to function, hence, data subjects receive multiple consent requests that need answers through clicks and swipes every day. This may result in a certain degree of click fatigue: when encountered too many times, the actual warning effect of consent mechanisms is diminishing.

This results in a situation where consent questions are no longer read. This is a particular risk to data subjects, as, typically, consent is asked for actions that are in principle unlawful without their consent. The GDPR places upon controllers the obligation to develop ways to tackle this issue.»

Ytterligere en utfordring som gjør seg gjeldende ved innhenting av samtykker ved bruk av informasjonssamfunnstjenester, er bruk av såkalt manipulerende design («dark patterns»). Personvernkommisjonen omtaler bruken av manipulerende design som særlig problematisk i et personvernperspektiv fordi det undergraver samtykkekravet i personvernregelverket, se NOU 2022: 11 punkt 9.4.3. Utvalget skriver:

«Manipulerende design er et samlebegrep om brukerdesign og grensesnitt som er laget for å lede forbrukerne til å ta valg som er i tjenesteleverandørens interesse, ofte på bekostning av forbrukerens egne interesser. Det innebærer for eksempel at det som regel er mye lettere å tegne et abonnement enn å si det opp, eller at man blir lurt til å gi fra seg personopplysninger gjennom tungvinte eller forvirrende personverninnstillinger. En studie gjennomført på vegne av Europakommisjonen i 2022, fant at 97 prosent av de 75 mest populære nettsidene og appene i Europa anvendte en eller flere typer manipulerende design. I en rapport skrevet av Forbrukerrådet fremkommer det at de globale teknologiselskapene dytter forbrukerne mot deling av personopplysninger gjennom bruk av «standardinnstillinger, utspekulerte designgrep, forvirrende oppsett og liksom-valg».

På generelt grunnlag forsterkes alle de overnevnte utfordringene i tilfeller der brukeren er et barn.

3.5 Aldersgrensen i andre land

Tabellen under viser over aldersgrensen som gjelder etter personvernforordningen artikkel 8 i EØS-landene, samt i Storbritannia.

13 år	14 år	15 år	16 år
Norge	Bulgaria	Danmark	Nederland
Estland	Kypros	Frankrike	Irland
Finland	Italia	Hellas	Kroatia
Latvia	Litauen	Slovenia	Luxembourg
Malta	Spania	Tsjekkia	Polen
Portugal	Østerrike		Romania
Sverige			Slovakia
Storbritannia			Tyskland
Belgia			Ungarn
Island			Liechtenstein

I Danmark ble aldersgrensen endret fra 13 til 15 år i 2023. Formålet med å endre aldersgrensen er i proposisjon «*L 79 Forslag til lov om ændring af databeskyttelsesloven og lov om Det Centrale Personregister*» punkt 2.1.3 beskrevet på følgende måte:

«Formålet med at hæve aldersgrensen er dels at øge bevidstheden hos både børnene, de unge og forældremyndighedsindehaverne i forhold til, at der kan være visse risici ved at give adgang for informationssamfundstjenester til at behandle personoplysninger, dels at øge eftertænksomheden i samme forbindelse»

Samme sted i proposisjonen vises det til at en aldersgrense på 15 år harmonerer best med andre aldersgrenser som gjelder i Danmark, herunder den kriminelle og seksuelle lavalder.

3.6 Tilbydernes etterlevelse av aldersgrensen

Personvernforordningen artikkel 8 stiller krav til tilbyderne om å undersøke og verifisere brukernes alder og, i tilfeller der det er påkrevet, at samtykke er innhentet fra den som har foreldreansvar for barnet. Det rettslige innholdet i disse kravene omtales nærmere i punkt 4.9 og 4.10.

Det foreligger etter det departementet kjenner til i nokså begrenset grad informasjon om hvordan tilbydere av informasjonssamfunnstjenester *i praksis* etterlever disse kravene. En studie som kaster lys over teamet er omtalt i artikkelen «'We Take Your Word For It' — A Review of Methods of Age Verification and Parental Consent in Digital Services». Studien, som ble gjennomført i 2021, omfattet en rekke ulike tjenester som er populære blant barn, deriblant appene Discord, Facebook, Instagram, Pinterest, Snapchat, Tiktok, Twitch, Twitter, YouTube og Yubo i tillegg til en del forskjellige spilltjenester.

Studien viser at den mest brukte formen for aldersverifisering er selvdeklarasjon, det vil si at tilbyderen la til grunn alderen som barnet selv oppga ved registrering hos tjenesten. Studien viste videre at det i tilfeller der barnet oppga en alder under aldersgrensen, var det ofte ingen egen mekanisme for innhenting av samtykke fra foreldre. I tilfeller der fantes en slik mekanisme bestod den vanligvis av å sende en epost til en person som barnet selv oppga, men uten noen verifisering av at denne personen faktisk var en person med kompetanse til å samtykke på barnets vegne etter personvernforordningen artikkel 8.

3.7 Hvor har tilbyderne tilhold?

Informasjonssamfunnstjenester er som det har fremgått av omtalen foran et vidt begrep som omfatter mange ulike tjenester. Det finnes en rekke slike tjenester tilgjengelige for norske brukere, men det varierer hvor tilbyderne som står bak disse er etablert. En rekke tilbydere av informasjonssamfunnstjenester har tilhold i Norge, men mange av de store og populære tjenestene som er tilgjengelig for norske brukere, for eksempel ulike typer sosiale medier, tilbys av utenlandske tilbydere.

En rekke av disse tilbyderne har sin hovedvirksomhet i USA eller Asia, men har etablert europeiske datterselskaper, filialer, kontorer e.l. som på forskjellige måter har ansvar for å betjene tilbyderens europeiske brukere og kunder. I brukervilkårene som gjelder for norske brukere er det gjerne tilbyderens europeiske datterselskap som er angitt som behandlingsansvarlig. Gjennomgående er dette selskapet etablert i et annet land enn Norge, for eksempel i Irland. Noen av tilbyderne har i tillegg etablert seg i Norge gjennom et separat datterselskap, en filial, et kontor e.l.

Aldersgrensen i personopplysningsloven § 5 omfatter etter gjeldende rett som utgangspunkt kun tilbydere som er etablert i Norge. Se nærmere om dette i omtalen av gjeldende rett i punkt 4.10.

4 Gjeldende rett

4.1 Innledning

Departementet vil i de følgende punktene redegjøre for innholdet i personvernforordningen artikkel 8 og personopplysningsloven § 5. Formålet med omtalen av gjeldende rett i de følgende punktene er å bidra til klarhet om hva aldersgrensen regulerer, slik at det også blir klart hva departementets forslag om å øke aldersgrensen fra 13 til 15 år innebærer.

Selv om hovedtrekkene i det rettslige innholdet i artikkel 8 er klart, reiser bestemmelsen en rekke tolkningsspørsmål. Generelt er det få kilder fra tilblivelsen av personvernforordningen og lite etterfølgende praksis som bidrar til rettslig avklaring. Synspunktene som departementet gir uttrykk for om de forskjellige tolkningsspørsmålene må ses i lys av og med forbehold for dette fraværet av autoritative kilder.

4.2 Bakgrunn og formålet med personvernforordningen artikkel 8

Personvernforordningen artikkel 8 bestemmer at behandling av personopplysninger på grunnlag av samtykke i forbindelse med tilbud om informasjonssamfunnstjenester direkte til et barn, er lovlig dersom barnet er minst 16 år. Dersom barnet er under 16 år, er behandlingen bare lovlig dersom samtykke er gitt eller godkjent av den som har foreldreansvar for barnet. Artikkel 8 åpner for at det enkelte land ved lov kan fastsette en lavere aldersgrense, men den kan ikke være lavere enn 13 år.

Artikkel 8 lyder i norsk oversettelse som følger:

«Artikkel 8. Vilkår for barns samtykke i forbindelse med informasjonssamfunnstjenester¹

1. Dersom artikkel 6 nr. 1 bokstav a) får anvendelse i forbindelse med tilbud om informasjonssamfunnstjenester direkte til et barn, er behandling av et barns personopplysninger lovlig dersom barnet er minst 16 år. Dersom barnet er under 16 år, er slik behandling lovlig bare dersom og i den grad samtykke er gitt eller godkjent av den som har foreldreansvar for barnet.

For disse formål kan medlemsstatene ved lov fastsette en lavere aldersgrense, forutsatt at den ikke er lavere enn 13 år.

2. I slike tilfeller skal den behandlingsansvarlige treffe rimelige tiltak for å kontrollere at samtykke er gitt eller godkjent av den som har foreldreansvar for barnet, idet det tas hensyn til tilgjengelig teknologi.

3. Nr. 1 skal ikke påvirke medlemsstatenes alminnelige avtalerett, f.eks. reglene for gyldigheten, utformingen eller virkningen av en avtale som gjelder et barn.»

I personopplysningsloven § 5 er det bestemt at aldersgrensen i norsk rett er 13 år. Denne bestemmelsen ble innført ved vedtakelsen av personopplysningsloven i 2018. Det fantes ingen tilsvarende bestemmelse i det tidlige personvern direktivet 95/46 eller i den tidligere norske personopplysningsloven. Personopplysningsloven § 5 lyder som følger:

«§ 5. Barns samtykke i forbindelse med informasjonssamfunnstjenester

Aldersgrensen er 13 år for samtykke etter personvernforordningen artikkel 6 nr. 1 bokstav a i forbindelse med formål som nevnt i personvernforordningen artikkel 8 nr. 1.»

Personvernforordningen artikkel 8 regulerer fra hvilken alder barn selv kan samtykke til behandling av personopplysninger. Ettersom forordningen gjelder som norsk lov får barn fra dette tidspunktet selvstendig samtykkekompetanse i norsk rett. Bestemmelsen innebærer også at barns kompetanse til å samtykke til behandling av personopplysninger, innenfor området av det artikkel 8 regulerer, er harmonisert innenfor EØS. Det enkelte land selv kan imidlertid selv fastsette aldersgrensen mellom 13 og 16 år.

Utenfor området for artikkel 8 inneholder personvernforordningen ikke regler om barns samtykkekompetanse. Det er derfor i utgangspunktet opp til det enkelte lands nasjonale rett å fastsette regler om barns samtykkekompetanse på personopplysningsrettens område, se nærmere om reguleringen av dette i norsk rett under.

Aldersgrensen i artikkel 8 er avgrenset mot behandling av personopplysninger på andre grunnlag enn samtykke og regulerer heller ikke barns bruk av informasjonssamfunnstjenester mer generelt. Bestemmelsen er til tross for dette fra enkelte hold blitt oppfattet eller omtalt som en aldersgrense for når barn kan ta i bruk sosiale medier og andre informasjonssamfunnstjenester. Dersom tilbyderer velger å gjøre bruk av tjenesten sin betinget av brukernes samtykke vil aldersgrensen kunne utgjøre en aldersgrense for å benytte tjenesten, se over i punkt 3.4.

Artikkel 8 åpner for at det enkelte land ved lov kan fastsette en lavere aldersgrense enn 16 år, men at aldersgrensen ikke kan settes lavere enn 13 år. Dette innebærer for det første at det i nasjonal rett ikke kan innføres et krav om foreldresamtykke for barn som er eldre enn 16 år. For det andre kan aldersgrensen ikke settes lavere enn 13 år. Hvorvidt artikkel 8 åpner for forskjellige aldersgrenser for forskjellige typer informasjonssamfunnstjenester er ikke klart.

Det er ikke klart ut fra de kildene som kan kaste lys over tilblivelsen av artikkel 8, hvorfor aldersgrensen ble avgrenset til å kun gjelde behandling på grunnlag av samtykke og hvorfor den ble satt til 16 år. I Kommisjonens opprinnelige forslag var aldersgrensen satt til 16 år uten mulighet til å fastsette en nasjonal aldersgrense. Åpningen for å sette en nasjonal aldersgrense ned til 13 år kom inn på et senere tidspunkt i tilblivelsesprosessen. Dette synes hovedsakelig å være motivert av de forskjellige synspunktene på aldersgrensen som gjorde seg gjeldende blant EUs medlemsland og for å oppnå en viss parallellitet med den amerikanske Children's Online Privacy Protection Act (COPPA), der 13 år brukes som et skjæringspunkt.

I norsk rett er det ikke fastsatt noen generell aldersgrense for når barn selv har kompetanse til å samtykke til behandling av personopplysninger. Reglene om dette følger av de alminnelige bestemmelsene i barneloven og vergemålsloven.

Utgangspunktet er at det er den som har foreldreansvar for barnet og vergen som treffer avgjørelser for barnet i henholdsvis personlige og økonomiske forhold frem til barnet er 18 år. Den nærmere grensedragningen mellom personlige og økonomiske forhold omtales i punkt 4.6

Det har vært diskutert om det i norsk rett på ulovfestet grunnlag kan oppstilles en regel om at barn generelt oppnår selvstendig kompetanse på personopplysningsrettens områder fra fylte 15 år. Departementet legger til grunn at det ikke gjelder en slik ulovfestet regel og er heller ikke kjent med at Datatilsynets gjeldende praksis bygger på en slik regel.

Barnelovutvalget foreslo i NOU 2020: 14 å lovfeste en generell personvernrettslig myndighetsalder på 13 år. Forslaget ble ikke videreført i den nye barneloven (2025) som bygger videre på utgangspunktet i gjeldende rett om at barn under 18 år som utgangspunkt trenger samtykke fra foreldrene, jf. reglene i barneloven og vergemålsloven. Om dette uttaler Barne- og familiedepartementet følgende i Prop. 117 L (2024–2025) punkt 6.8.5.3:

«Departementet mener at det er reell grunn til bekymring for at utvalgets forslag til 13-årsgrense, slik denne er utformet, i praksis vil svekke barns personvern. Departementet mener at dette hensynet bør få utslagsgivende vekt. Barn har ulik forståelse av ulike typer beslutninger og forståelsen øker med alderen. Barns behov for beskyttelse av sitt personvern tilsier at foreldrene fortsatt bør samtykke på vegne av barnet der det er snakk om personopplysninger av sensitiv karakter og hvor behandlingen kan utgjøre et stort inngrep i barnets personvern.»

Den nye barneloven inneholder en bestemmelse om hvilke momenter foreldre skal ta i betraktning ved vurderingen av barns selv- og medbestemmelsesrett i avgjørelser om egne personopplysninger, jf. § 6-7. Det heter i denne bestemmelsen at foreldre «mellom anna [skal] leggje vekt på barnets alder og modning, barnets evne til å forstå kva avgjerda går ut på, arten av personopplysningane, kva karakter bruken av opplysningane har, kva som er formålet med bruken og kva for konsekvensar bruken vil ha for personvernet til barnet.»

Sammenliknet med det rettslige utgangspunktene i barneloven og vergemålsloven utgjør personvernforordningen artikkel 8 og personopplysningsloven § 5 en utvidelse av barns selvbestemmelsesrett. Det finnes også en rekke andre lovbestemmelser som på forskjellige områder gir barn selvbestemmelsesrett før fylte 18 år. Et gjennomgående trekk ved disse er at barnets selvbestemmelse i hovedsak inntreffer ved fylte 15 eller 16 år. Det vises til oversikten inntatt i Barnelovutvalgets utredning NOU 2020: 14 punkt 17.2.2.3.

Aldersgrensen i artikkel 8 påvirker ikke medlemsstatenes alminnelige avtalerett, for eksempel regler om for gyldigheten, utformingen eller virkningen av en avtale som gjelder et barn, jf. artikkel 8 nr. 3. Dette innebærer at artikkel 8 ikke er til hinder for at det i nasjonal rett gis regler om aldersgrenser for å inngå bindende avtaler mv., slik det blant annet er gjort i vergemålsloven.

4.3 Konstitusjonelle og menneskerettslige rammer

En lovbestemt aldersgrense for når barn selv kan samtykke til behandling av personopplysninger ved bruk av informasjonssamfunnstjenester må fastsettes i

samsvar med og innenfor de rettslige rammene som følger av Grunnloven og Norges menneskerettslige og øvrige folkerettslige forpliktelser.

Fastsettelsen av en slik aldersgrense, og hvor høy eller lav den skal være, beror overordnet på en avveining der hensynet til barnets selvbestemmelse må holdes opp mot barnets rett til og behov for beskyttelse.

Begrensningen i barns selvbestemmelsesrett som en slik aldersgrense innebærer, har en side mot rettigheter som verner barns autonomi og privatliv. Bestemmelser om dette finnes blant annet i Grunnloven §§ 102 og 104, i EMK artikkel 8, SP artikkel 17 og i FNs konvensjon om barnets rettigheter (barnekonvensjonen) som begge gjelder som norsk lov, jf. menneskerettsloven 2. Samtidig har aldersgrensen en side mot bestemmelser som skal verne barn, herunder bestemmelser som pålegger staten å sikre barns rettigheter gjennom blant annet lovgivningsmessige tiltak. Bestemmelser om dette finnes i blant annet i Grunnloven §§ 102 og 104, EMK artikkel 8 og i barnekonvensjonen.

Aldersgrenser som regulerer sider ved barns bruk av informasjonssamfunns-tjenester kan også berøre andre konstitusjonelle og menneskerettslige rettigheter, blant annet retten til ytrings- og informasjonsfrihet.

Departementet viser til redegjørelsen for de konstitusjonelle og menneskerettslige rammene under departementets vurderinger i punkt 5.1.

4.4 Informasjonssamfunnstjenester som tilbys direkte til barn

Personvernforordningen artikkel 8 gjelder «ved tilbud om informasjonssamfunns-tjenester direkte til et barn», jf. artikkel 8 nr. 1. Forordningen definerer informasjonssamfunnstjenester som «enhver tjeneste som vanligvis ytes mot vederlag, over avstand, og som formidles elektronisk og på individuell anmodning fra en tjenestemottaker», jf. personvernforordningen artikkel 4 nr. 25 som viser videre til definisjonen i direktiv (EU) 2015/1535 artikkel 1 nr. 1 bokstav b.

Definisjonen inneholder fire vilkår, som alle må være oppfylt. Tjenesten må leveres i) vanligvis mot vederlag, ii) over avstand, iii) elektronisk og iv) etter individuell anmodning. Innholdet i de tre sistnevnte vilkårene er nærmere presisert i direktiv (EU) 2015/1535, jf. artikkel 1 nr. 1 bokstav b. Som det fremgår der omfatter vilkåret «over avstand» tjenester som ytes uten at partene er til stede samtidig. Vilket «formidlet elektronisk» omfatter tjenester som sendes fra avsenderstedet og mottas på bestemmelsesstedet ved hjelp av utstyr for elektronisk behandling (herunder digital komprimering) og lagring av data, og som i sin helhet overføres. Vilket «på individuell anmodning fra en tjenestemottaker» omfatter tjenester som ytes ved overføring av data på individuell anmodning.

Det fjerde vilkåret, at tjenesten «vanligvis ytes mot vederlag», kan etter ordlyden synes å forutsette at tjenesten må ytes mot betaling. Vilket skal imidlertid ikke forstås slik at tjenester som finansieres på andre måter enn ved direkte betaling faller utenfor. For eksempel kan tjenester som finansieres ved annonseinhold omfattes selv om vederlaget ved bruk av slike tjenester ikke ytes av den som mottar tjenesten, jf. blant annet EU-domstolens avgjørelse i C-291/13. Vilket innebærer at offentlige selvbetjeningsløsninger og andre offentlige nettbaserte tjenester ikke vil anses som informasjonssamfunnstjenester, da disse tjenestene vanligvis ikke ytes mot vederlag.

Artikkel 8 omfatter bare informasjonssamfunnstjenester som tilbys «direkte til et barn». Det fremgår ikke av forordningen hva som nærmere ligger i dette. Det er flere mulige tolkninger av vilkåret og departementet er ikke kjent med at det foreligger avklarende praksis. Departementet antar i tråd med det som også synes å være en utbredt oppfatning i juridisk teori, at vilkåret må forstås vidt slik at artikkel 8 vil omfatte tjenester som retter seg mot barn, tjenester som retter seg mot både mot barn og voksne og tjenester som ikke retter seg mot bestemte aldersgrupper, men mot befolkningen mer generelt.

Når det gjelder tjenester som utelukkende retter seg mot voksne, antar departementet at disse faller utenfor artikkel 8. Slike tjenester vil likevel kunne omfattes dersom det foreligger forhold som tilsier at de rent faktisk må anses å være rettet mot barn. Tilsvarende forståelse er lagt til grunn av Det europeiske personvernrådet (EDPB), se «*Guidelines 05/2020 on consent under Regulation 2016/679*» avsnitt 131.

I lys av det som er sagt over vil artikkel 8 kunne omfatte de fleste internettbaserte tjenester som barn i praksis kan tenkes å ta i bruk, blant annet sosiale medier, spill, søkemaskiner, musikk-tjenester, videotjenester, nyhets- og andre informasjonssider og tjenester knyttet til ting (klokker, høyttalere, leker mv.) som er koblet til internett, se også omtalen i punkt 3.2.

4.5 Behandlingsgrunnlaget må være samtykke

Enhver behandling av personopplysninger krever et rettslig grunnlag. Aldersgrensen i personopplysningsloven § 5 regulerer kun tilfeller der behandlingen av personopplysningene skjer på grunnlag av samtykke. Dette fremgår av personvernforordningen artikkel 8 som fastsetter at aldersgrensen bare gjelder i tilfeller der «artikkel 6 nr. 1 bokstav a) får anvendelse», jf. artikkel 8 nr. 1.

Aldersgrensen gjelder dermed ikke når behandlingen bygger på et av de andre rettslige grunnlagene i personvernforordningen artikkel 6 nr. 1, for eksempel når behandlingen bygger på avtale eller berettigede interesser, jf. henholdsvis personvernforordningen artikkel 6 nr. 1 bokstav b og f.

De forskjellige behandlingsgrunnlagene fremgår av personvernforordningen artikkel 6 nr. 1 der det er bestemt at behandlingen bare er lovlig dersom og i den grad minst ett av følgende vilkår er oppfylt:

- a. den registrerte har samtykket til behandling av sine personopplysninger for ett eller flere spesifikke formål,
- b. behandlingen er nødvendig for å oppfylle en avtale som den registrerte er part i, eller for å gjennomføre tiltak på den registrertes anmodning før en avtaleinngåelse,
- c. behandlingen er nødvendig for å oppfylle en rettslig forpliktelse som påhviler den behandlingsansvarlige,
- d. behandlingen er nødvendig for å verne den registrertes eller en annen fysisk persons vitale interesser,

- e. behandlingen er nødvendig for å utføre en oppgave i allmennhetens interesse eller utøve offentlig myndighet som den behandlingsansvarlige er pålagt,
- f. behandlingen er nødvendig for formål knyttet til de berettigede interessene som forfølges av den behandlingsansvarlige eller en tredjepart, med mindre den registrertes interesser eller grunnleggende rettigheter og friheter går foran og krever vern av personopplysninger, særlig dersom den registrerte er et barn.

Tilbydere av informasjonssamfunnstjenester benytter som nevnt i punkt 3.3 ofte flere forskjellige behandlingsgrunnlag for å dekke forskjellige sider av tjenestene sine, hvorav samtykke gjerne utgjør ett av grunnlagene.

Hvilken behandling de forskjellige behandlingsgrunnlagene gir grunnlag for, er et *rettslig* spørsmål. Det er dermed ikke fritt opp til tilbyderer å henføre en bestemt behandling under et behandlingsgrunnlag. En tilsynsmyndighet eller domstol vil kunne overprøve tilbyderens vurdering av hva som er det riktige behandlingsgrunnlaget og om behandlingsgrunnlaget er tilstrekkelig til å dekke behandlingen. Ved bruk av informasjonssamfunnstjenester kan det i praksis ofte oppstå spørsmål om behandlingen som tilbyderer ønsker å gjennomføre krever brukernes samtykke eller om behandlingen i stedet kan skje på grunnlag av berettigede interesser eller avtalen med brukeren, se som eksempel EU-domstolens avgjørelse i C-252/21 *Meta v. Bundeskartellamt* som omtales nærmere under.

Et samtykke er i personvernforordningen artikkel 4 nr. 11 definert som «en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig viljesytring fra den registrerte der vedkommende ved en erklæring eller en tydelig bekreftelse gir sitt samtykke til behandling av personopplysninger som gjelder vedkommende». Vilåårene i artikkel 4 nr. 11 suppleres av artikkel 7 som stiller ytterligere krav. Der er det blant annet bestemt at en anmodning om samtykke skal legges frem slik at det tydelig kan skilles fra andre forhold. jf. artikkel 7 nr. 2. Videre er det bestemt at et samtykke skal kunne trekkes tilbake til enhver tid og på en minst like enkel måte som det var å avgi det, jf. artikkel 7 nr. 3. Ytterligere er det bestemt at det ved vurderingen av om et samtykke er gitt frivillig skal det tas størst mulig hensyn til om oppfyllelse av en avtale, herunder yting av en tjeneste, er gjort betinget av samtykke til behandling av personopplysninger som ikke er nødvendig for å oppfylle avtalen.

Flere av de overnevnte kravene er konkretisert gjennom rettspraksis. Blant annet har EU-domstolen i C-673/17 *Planet49* lagt til grunn at samtykket må være aktivt, slik at et forhåndsavkrysset felt som brukeren må velge bort for å nekte samtykke, ikke utgjør et tilstrekkelig samtykke, se dommens avsnitt 63.

Samtykke vil i praksis være det aktuelle behandlingsgrunnlaget i tilfeller der behandlingens karakter mv. innebærer at ingen av de andre behandlingsgrunnlagene rettslig sett strekker til. Et område der dette spørsmålet gjerne har oppstått i praksis, er ved tilbyderens behandling av brukernes personopplysninger for personalisert markedsføring. I EU-domstolens avgjørelse i C-252/21 *Meta v. Bundeskartellamt* ble det lagt til grunn at samtykke var påkrevet for at tilbyderer (Facebook) kunne behandle brukernes personopplysninger for personalisert markedsføring, se dommens avsnitt 117:

«In this regard, it is important to note that, despite the fact that the services of an online social network such as Facebook are free of charge, the user of that network cannot reasonably expect that the operator of the social network will process that user's personal data, without his or her consent, for the purposes of personalised advertising. In those circumstances, it must be held that the interests and fundamental rights of such a user override the interest of that operator in such personalised advertising by which it finances its activity, with the result that the processing by that operator for such purposes cannot fall within the scope of point (f) of the first subparagraph of Article 6(1) of the GDPR.»

Et annet spørsmål som i praksis har blitt aktuelt i senere tid er hvorvidt tilbydere kan benytte berettigede interesser som grunnlag for å benytte brukernes personopplysninger til å utvikle kunstig intelligens, eller om også dette forutsetter brukernes samtykke.

Ved vurderingen av om en type behandling kan gjennomføres på grunnlag av berettiget interesse, vil det generelt ha betydning om brukeren er et barn. Det europeiske personvernråd (EDPB) legger til grunn at berettiget interesse bare kan påberopes som behandlingsgrunnlag så langt interessene som forfølges sammenfaller med barnets interesser. Dersom det er en konflikt mellom den behandlingsansvarliges interesser og barnets interesser eller grunnleggende rettigheter og friheter, legger EDPB til grunn at barnets interesser generelt bør ha forrang, se «*Guidelines 1/2024 on processing of personal data based on Article 6(1)(f) GDPR*» avsnitt 95.

I tilfeller der behandlingsgrunnlaget berettigede interesser ikke kan benyttes, vil samtykke i praksis ofte være den eneste aktuelle behandlingsgrunnlaget. Det er likevel ikke slik at et samtykke gir grunnlag for enhver behandling av opplysninger som tilbyderen ønsker å gjennomføre. I lys av blant annet rettferdighetsprinsippet i personvernforordningen artikkel 5 nr. 1 bokstav a vil det være grenser for hvor inngripende behandling et samtykke kan gi grunnlag for, særlig dersom behandlingen gjelder barn.

Ved noen typer behandling av personopplysninger *må* i praksis brukerens samtykke innhentes som følge av særskilte krav i personvernforordningen, det vil si at andre behandlingsgrunnlag i praksis ikke er aktuelle. For eksempel vil samtykke være nødvendig dersom tilbyderen skal behandle personopplysningene for uforenlige formål, det vil si formål som ikke er forenlige med formålet personopplysningene opprinnelig ble samlet inn for, jf. artikkel 6 nr. 4.

Samtykke vil også være nødvendig dersom tilbyderen skal behandle særskilte kategorier personopplysninger, det vil si opplysninger om en persons etniske opprinnelse, politiske oppfatning, religion, helse, seksuelle legning mv. Personvernforordningen krever for disse, og for noen andre typer behandlinger imidlertid at brukeren avgir et *uttrykkelig* samtykke. Det er et eget spørsmål om artikkel 8 overhodet omfatter slike uttrykkelige samtykker, se den særlige omtalen av dette i punkt 4.8.

Også krav i annen lovgivning enn personvernforordningen kan medføre at samtykke i praksis er påkrevet. Et eksempel er bestemmelsene om samtykke til lagring og lesing av *informasjonskapsler* mv. i EUs kommunikasjonsverndirektiv som er gjennomført i den norske ekomloven § 3-15. Det europeiske personvernråd

(EDPB) uttaler at et samtykke, i tillegg til å være nødvendig for lagringen eller lesingen av innholdet i informasjonskapselen som følge av reglene i kommunikasjonsvernordningen, sannsynligvis også vil være det aktuelle behandlingsgrunnlaget for behandling av personopplysninger i denne forbindelse, se «*Guidelines 1/2024 on processing of personal data based on Article 6(1)(f) GDPR*» avsnitt 115. Det samme er lagt til grunn i Datatilsynets veileder «*Bruk av informasjonskapsler og andre sporingsteknologier*» (2025).

Et annet eksempel er dersom tilbyderer ønsker å rette markedsføringshenvendelser til brukeren ved telefon og sms og andre elektroniske kommunikasjonsmetoder som tillater individuell kommunikasjon, jf. markedsføringsloven § 15 som er en gjennomføring av direktiv 2002/58/EF (kommunikasjonsvernordningen) artikkel 13. Slike markedsføringshenvendelser krever som utgangspunkt samtykke og tilbyderer vil derfor ikke kunne rette slike henvendelser til brukeren alene med grunnlag i berettiget interesse, se «*Guidelines 1/2024 on processing of personal data based on Article 6(1)(f) GDPR*» avsnitt 114.

Som nevnt i punkt 3.3 er ikke departementet kjent med at tilbydere av ulike typer informasjonssamfunnstjenester gjennomgående velger å gjøre samtykke til en forutsetning for å benytte tjenestene. Rettslig sett skal behandling av personopplysninger som er nødvendig for å levere en tjeneste som bygger på tilbyderens avtale med brukeren, bygge på avtalen og ikke på samtykke. Dette er lagt til grunn i blant annet Det europeiske personvernråd (EDPB) sine «*Guidelines 2/2019 on the processing of personal data under Article 6(1)(b) GDPR in the context of the provision of online services to data subjects*». EDPB uttaler der at i tilfeller hvor «a controller seeks to process personal data that are in fact necessary for the performance of a contract, then consent is not the appropriate lawful basis».

Til illustrasjon opplyser blant annet Meta og TikTok på hjemmesidene sine at de for eksempel bruker avtale som behandlingsgrunnlag for å opprette og opprettholde brukerkontoer. Der brukeren er et barn og derfor ikke selv kan inngå bindende avtaler opplyser Meta og TikTok på sine hjemmesider at de i stedet bruker behandlingsgrunnlaget berettiget interesse.

Som nevnt i punkt 3.3 gjør noen tilbydere tilgang til tjenestene sine betinget av at brukeren *betaler* for tjenesten dersom brukeren ikke samtykker til at tilbyderer behandler brukerens personopplysninger for annonseringsformål, såkalte samtykke eller betal-modeller («consent or pay»). Det europeiske personvernråd (EDPB) legger til grunn at samtykke eller betal-modeller ikke kan benyttes overfor barn, se «*Opinion 08/2024 on Valid Consent in the Context of Consent or Pay Models Implemented by Large Online Platforms*» avsnitt 64 der EDPB uttaler:

«Children benefit from specific protection, especially in relation to profiling and marketing purposes. In particular, children should not be subject to behavioural advertising, and by extension, should not be confronted with ‘consent or pay’ models seeking consent for such processing.»

4.6 Når kan barnet samtykke selv og når kreves samtykke eller godkjenning fra den som har foreldreansvar?

Artikkel 8 angir at behandlingen av personopplysninger på grunnlag av samtykke er lovlig dersom barnet er minst 16 år, alternativt dersom barnet har oppnådd den nasjonalt fastsatte aldersgrensen. Fra dette tidspunktet gir artikkel 8 barn en selvstendig samtykkekompetanse. Dette innebærer at foreldrene ikke lenger har adgang til å samtykke til behandlingen på barnets vegne. Foreldrene kan heller ikke nekte eller hindre barnet fra å avgi et samtykke, eller trekke barnets samtykke tilbake.

For barn som er yngre enn aldersgrensen krever artikkel 8 at tilbyderer innhenter samtykke eller godkjenning fra den som har foreldreansvar for at behandlingen skal være lovlig. Det er ikke klart om artikkel 8 må forstås slik at det for disse barna *alltid* er den som har foreldreansvar som har rett til å avgjøre spørsmålet om samtykke, eller om bestemmelsen åpner for at et barn kan få selvbestemmelse også før det har nådd aldersgrensen. Etter departementets syn kan artikkel 8 neppe forstås slik at den er til hinder for anvendelse av barneloven § 33 som bestemmer at foreldrene skal gi barnet stadig større selvbestemmelsesrett med alderen og fram til det fyller 18 år. Artikkel 8 er heller ikke til hinder for anvendelse av reglene om barns medbestemmelse etter reglene i barneloven § 31 og vergemålsloven 17. Artikkel 8 forutsetter imidlertid i praksis medvirkning fra foreldrenes side, da tilbyderer må innhente foreldrenes samtykke eller godkjenning for at tilbyderens behandling skal være lovlig dersom barnet er under den fastsatte aldersgrensen.

Departementet antar at artikkel 8 ikke etablerer en rett for foreldre til å samtykke til behandling av personopplysninger mot barnets vilje. Barns rett til å nekte foreldrene å dele personopplysninger er omtalt i proposisjonen om ny barnelov. Det legges der generelt til grunn at barn i mange situasjoner bør ha, og etter gjeldende rett har, en «vetorett» mot at foreldre samtykker på deres vegne til behandling av personopplysninger, se Prop. 117 L (2024–2025) punkt 6.8.5.4.

Samtykket eller godkjenningen etter artikkel 8 må gis av «den som har foreldreansvar» for barnet («holder of parental responsibility»). Personvernforordningen presiserer ikke hvem som skal regnes å ha «foreldreansvar» og departementet er ikke kjent med at det foreligger avklarende praksis. Departementet legger til grunn at det ved fastleggelsen av hvem som har «foreldreansvar» for barnet må ses hen til nasjonale regler om representasjon av barn. Uttrykket «foreldreansvar» i artikkel 8 må imidlertid forstås autonomt slik at det ikke uten videre er synonymt med foreldreansvaret slik dette er benyttet i norsk rett ellers.

Regler om hvem som representerer barn følger av reglene i barneloven og vergemålsloven. Etter de alminnelige reglene i barneloven og vergemålsloven er det den med foreldreansvar for barnet og vergen som treffer avgjørelser for barnet i henholdsvis personlige og økonomiske forhold frem til barnet er 18 år. Hvorvidt et samtykke til behandling av personopplysninger omfattes av reglene i barneloven eller vergemålsloven avhenger derfor av om samtykket gjelder et personlig eller økonomisk forhold, jf. barneloven § 30 fjerde ledd.

Departementet antar at et samtykke til behandling av personopplysninger ved bruk av informasjonssamfunnstjenester som regel vil måtte regnes som et personlig forhold, da departementet ikke er kjent med at slike samtykker i praksis har en økonomisk side. Spørsmålet om hvem som samtykker på barnets vegne etter artikkel 8 reguleres dermed av barnelovens regler. Hvorvidt barns samtykker til

behandling av personopplysninger må anses å falle inn under vergemålsloven eller barneloven er behandlet i blant annet utredningen «*Barns samtykkekompetanse på personvernfeltet*» som er vedlagt Personvernkommisjonens utredning NOU 2022: 11. Som det vises til der har skillet i praksis mindre betydning i lys av at både verge- og foreldreansvaret normalt er hos barnets foreldre.

I tilfeller der flere enn én person må anses å ha «foreldreansvar» etter artikkel 8, oppstår spørsmålet det er tilstrekkelig at tilbyderer innhenter samtykke eller godkjenning fra en av dem. Departementet kan ikke se at artikkel 8 besvarer spørsmålet entydig. I fravær av avklarende praksis antar departementet at det mest nærliggende er å se hen til de nasjonale reglene om representasjon av barn. I barneloven er utgangspunktet at foreldrene som har felles foreldreansvar skal ta avgjørelsene sammen, jf. § 30. Barneloven gir imidlertid ikke noe klart svar på om dette innebærer at det er nødvendig å innhente samtykke fra begge foreldrene eller om den ene forelder kan representere begge. Også etter vergemålsloven er utgangspunktet at vergene skal handle i fellesskap dersom barnet har flere verger, jf. vergemålsloven § 18. I en del tilfeller er spørsmålet om det kreves samtykke fra én eller begge foreldrene spesifikt lovregulert. Et eksempel er passloven § 4 første ledd som bestemmer at begge foreldrene som utgangspunkt må samtykke til utstedelse av pass dersom de har felles foreldreansvar.

Det følger av barnevernsloven § 5-4 første ledd første punktum at barnevernstjenesten har omsorgsansvaret for barnet etter en omsorgsovertakelse. I bestemmelsens første ledd andre punktum fremgår det at barnevernstjenesten skal ta avgjørelser som har betydning for barnets dagligliv. Myndigheten er avgrenset mot foreldrenes restforeldreansvar som følger av § 5-4 tredje ledd, og myndighet som ligger til verge etter vergemålsloven. Det er presisert i § 5-4 tredje ledd at foreldrenes foreldreansvar etter en omsorgsovertakelse er begrenset til avgjørelser om barnets grunnleggende personlige forhold, som valg av type skole, endring av navn, samtykke til adopsjon og inn- og utmelding i tros- og livssynssamfunn.

Ved en omsorgsovertakelse er det barnevernstjenesten, ikke foreldrene, som har myndighet til å samtykke til behandling av personopplysninger ved bruk av informasjonssamfunnstjenester.

I Prop. 83 L (2024-2025) ble det foreslått å presisere i barnevernsloven § 5-4 at barnevernstjenesten skal ta avgjørelser på vegne av barnet, med mindre avgjørelser ligger til foreldrene eller til vergen. Formålet er å tydeliggjøre at barnevernstjenestens omsorgsansvar innebærer å ta alle avgjørelser på vegne av barnet som ellers ligger til foreldrene, både praktisk og rettslig, så fremt ikke annet er spesifisert i barnevernsloven eller annen særregulering. Det ble videre foreslått å presisere at fosterforeldre og institusjonen kan ta avgjørelser på vegne av barnet som ligger til barnevernstjenestens myndighet etter § 5-4 første ledd og etter enkelte andre lover. Endringene ble vedtatt av Stortinget i juni 2025.

4.7 Unntak for forebyggings- og rådgivningstjenester for barn

I utgangspunktet gjelder aldersgrensen i artikkel 8 for alle informasjonssamfunnstjenester som tilbys direkte til barn. I personvernforordningen fortalepunkt 38 fremgår det imidlertid at «Samtykke fra den som har foreldreansvaret, bør ikke være nødvendig i forbindelse med forebyggings- eller rådgivningstjenester som tilbys direkte til barn.».

Departementet legger i tråd med dette til grunn at kravet om foreldresamtykke i artikkel 8 ikke gjelder ved forebyggings- eller rådgivningstjenester som tilbys direkte til barn. Tilsvarende er lagt til grunn i Det europeiske personvernråd (EDPB) sine «*Guidelines on consent under Regulation 2016/679*» punkt 7.1 der EDPB uttaler:

«It is important to point out that in accordance with Recital 38, consent by a parent or guardian is not required in the context of preventive or counselling services offered directly to a child. For example the provision of child protection services offered online to a child by means of an online chat service do not require prior parental authorization.».

Det er nærliggende å tolke artikkel 8 sett i lys av fortalepunkt 38 slik at det for samtykke til behandling av personopplysninger ved bruk av slike tjenester heller ikke kan oppstilles bestemte aldersgrenser i nasjonal rett, slik at de alminnelige begrensningene i barns samtykkekompetanse i barneloven og vergemålsloven ikke får anvendelse. De alminnelige kravene til samtykke i artikkel 4 nr. 11 vil imidlertid i praksis forutsette at barnet er over en viss alder.

4.8 Behandling av særlige kategorier personopplysninger mv.

Særlige kategorier personopplysninger omfatter opplysninger om rasemessig eller etnisk opprinnelse, politisk oppfatning, religion, filosofisk overbevisning, fagforeningsmedlemskap, helseopplysninger og opplysninger om en fysisk persons seksuelle forhold eller seksuelle orientering. I tillegg omfattes genetiske opplysninger og biometriske opplysninger når de behandles med formål om å entydig identifisere en fysisk person, jf. personvernforordningen artikkel 9 nr. 1.

For at behandling av særlige kategorier skal være lovlig må det som ellers foreligge et behandlingsgrunnlag etter artikkel 6, men i tillegg må et av alternativene i artikkel 9 nr. 2 være oppfylt. I artikkel 9 nr. 2 bokstav a åpnes det for behandling av særskilte kategorier personopplysninger på grunnlag av den registrertes «uttrykkelige samtykke».

Personvernforordningen artikkel 8 gjelder etter sin ordlyd kun ved behandling av samtykke på grunnlag av artikkel 6 nr. 1. I lys av dette oppstår det spørsmål om behandling av særlige kategorier personopplysninger på grunnlag av samtykke forordningen artikkel 9 nr. 2 bokstav a faller utenfor artikkel 8.

I forarbeidene til personopplysningsloven § 5 la departementet til grunn at artikkel 8 ikke omfatter samtykke til behandling av særlige kategorier personopplysninger. Barns adgang til å selv samtykke til behandling av særlige kategorier av personopplysninger ved bruk av informasjonssamfunnstjenester må derfor vurderes etter de alminnelige reglene i barneloven og vergemålsloven. Se Prop. 56 LS (2017–2018) punkt 13.5 der departementet uttaler:

«Flere av høringsinstansene etterspør en klargjøring av hvilken aldersgrense som vil gjelde ved behandling av særlige kategorier av personopplysninger. Det oppstår derfor spørsmål om aldersgrensen i artikkel 8 og adgangen til å fastsette en lavere aldersgrense i nasjonal rett også gjelder for samtykke til behandling av særlige kategorier personopplysninger, jf. forordningen artikkel 9 nr. 2 bokstav a. Departementet legger til grunn at bestemmelsene i artikkel 8 må forstås slik at den ikke gjelder samtykke til behandling av særlige kategorier

personopplysninger, jf. artikkel 9 nr. 2 bokstav a. Barns adgang til å samtykke til behandling av særlige kategorier av personopplysninger må altså vurderes etter de alminnelige reglene, jf. punkt 13.1 over om vergemålsloven og barnelova.»

Departementet er ikke kjent med praksis som avklarer spørsmålet og legger i høringsnotatet her til grunn den samme forståelsen som i Prop. 56 LS (2017–2018), det vil si at aldersgrensen i artikkel 8 ikke omfatter særlige kategorier personopplysninger.

Departementet antar i likhet med det som er lagt til grunn i utredningen «*Barns samtykkekompetanse på personvernfeltet*» som er vedlagt Personvern-kommisjonens utredning NOU 2022: 11 at artikkel 8 trolig heller ikke omfatter samtykker etter artikkel 22 nr. 2 bokstav c (automatiserte individuelle avgjørelser) eller artikkel 49 nr. 1 bokstav a (overføring av personopplysninger til tredjestater mv.), som i likhet med artikkel 9 nr. 1 bokstav a krever brukerens *uttrykkelige* samtykke, se utredningen punkt 2.2.2.

4.9 Tilbyderens verifikasjon av barnets alder og foreldres samtykke

Artikkel 8 fastsetter etter sin ordlyd ingen spesifikke plikter for hvordan tilbyderne må gå frem for å undersøke eller verifisere alderen på brukerne sine. Det europeiske personvernråd (EDPB) legger til grunn at det implisitt i artikkel 8 ligger en plikt for den behandlingsansvarlige til å utøve en rimelig innsats («reasonable efforts») for å verifisere alderen på brukerne, se «*Guidelines 05/2020 on consent under Regulation 2016/679*» punkt 7.1.3 der EDPB uttaler følgende:

«When providing information society services to children on the basis of consent, controllers will be expected to make reasonable efforts to verify that the user is over the age of digital consent, and these measures should be proportionate to the nature and risks of the processing activities.

If the users state that they are over the age of digital consent then the controller can carry out appropriate checks to verify that this statement is true. Although the need to undertake reasonable efforts to verify age is not explicit in the GDPR it is implicitly required, for if a child gives consent while not old enough to provide valid consent on their own behalf, then this will render the processing of data unlawful.»

Når barnet er under den fastsatte aldersgrensen, følger det av artikkel 8 nr. 2 at tilbyderen plikter å «treffe rimelige tiltak for å kontrollere at samtykke er gitt eller godkjent av den som har foreldreansvar for barnet, idet det tas hensyn til tilgjengelig teknologi». Hvem som har «foreldreansvar» for barnet må, som omtalt i punkt 4.6, i utgangspunktet fastlegges i henhold til nasjonal rett.

Plikten som etter artikkel 8 nr. 2 påhviler tilbyderen innebærer en plikt til å treffe «rimelige tiltak» under hensyn til blant annet «tilgjengelig teknologi».

Departementet er ikke kjent med at det nærmere innholdet i tilbyderens forpliktelser på de overnevnte punktene har vært prøvd for EU-domstolen eller nasjonale domstoler i andre europeiske land. Departementet kjenner heller ikke til om og i hvilken utstrekning nasjonale tilsynsmyndigheter i EØS eventuelt har ført tilsyn tilbydernes overholdelse av artikkel 8 eller i hvilken utstrekning dette har vært gjenstand for klager til tilsynsmyndighetene.

En del av kritikken mot artikkel 8 har gått på at kravene til tilbyderne om undersøkelse og verifikasjon av brukerens alder ikke er tilstrekkelige. Departementet bemerker i den forbindelse at artikkel 8 etter departementets forståelse ikke åpner for at det i nasjonal lovgivning fastsettes supplerende plikter for hvordan tilbyderne må gå frem for å undersøke og verifisere brukernes alder, eller at samtykke er gitt av den som har foreldreansvar.

4.10 Det geografiske virkeområdet for aldersgrensen

Det geografiske virkeområdet for aldersgrensen i personopplysningsloven § 5 følger av virkeområdebestemmelsen i personopplysningsloven § 4. Etter hovedregelen i § 4 første ledd, som bygger på *etableringslandprinsippet*, gjelder personopplysningsloven for behandlingsansvarlige og databehandlere som er etablert i Norge. Dette innebærer at det bare er tilbydere som er etablert i Norge som i utgangspunktet plikter å følge aldersgrensen i § 5. Dersom tilbyderen er etablert i Norge, gjelder loven uavhengig av hvor i verden opplysningene faktisk behandles. Nasjonaliteten eller bostedet til de personene som får sine personopplysninger behandlet har heller ingen betydning.

Departementet bemerker i denne sammenhengen for ordens skyld at verken ordet «etablert» eller «etablering» benyttes i § 4 første ledd. I høringsnotatet her benyttes likevel dette som en samlebetegnelse på kravet om tilstedeværelse i Norge som følger av § 4 første ledd (behandler personopplysninger ved «virksomheten [...] i Norge»). Det følger av forarbeidene til § 4 første ledd at bestemmelsen skal forstås tilsvarende som virkeområdebestemmelsen i forordningen artikkel 3 første ledd, jf. merknadene til § 4 i Prop. 56 LS (2017–2018) punkt 38.1. Den norske oversettelsen av forordningen som er publisert i EØS-tillegget til Den europeiske unions tidende benytter heller ikke ordene etablert eller etablering, men det må anses klart at dette ikke innebærer en fravikelse fra forordningens virkeområdebestemmelser. For eksempel bruker både den engelske, svenske og danske språkversjonen av forordningen alle hver sin oversettelse av ordet etablering. I den danske språkversjonen av artikkel 3 heter det at forordningen får anvendelse «på behandling af personopplysninger, som foretages som led i aktiviteter, der udføres for en dataansvarlig eller en databehandler, som er etableret i Unionen».

Hva som skal til for å anses etablert i Norge slik at bestemmelsene i personopplysningsloven får anvendelse, er ikke nærmere presisert i loven. Av forordningens foralepunkt 22 fremgår det at det må foreligge en effektiv og faktisk utøvelse av aktivitet gjennom en stabil struktur, men at strukturens rettslige form, enten det dreier seg om en filial eller et datterforetak med status som juridisk person, ikke er av avgjørende betydning. Det europeiske personvernråd (EDPB) uttaler i sine retningslinjer, under henvisning til praksis fra EU-domstolen, at terskelen for at det foreligger en stabil struktur vil kunne være lav når behandlingen av personopplysninger gjelder internettbaserte tjenester, se «*Guidelines 3/2018 on the territorial scope of the GDPR*» punkt 1 der EDPB uttaler:

«The threshold for “stable arrangement” can actually be quite low when the centre of activities of a controller concerns the provision of services online. As a result, in some circumstances, the presence of one single employee or agent of a non-EU entity in the Union may be sufficient to constitute a

stable arrangement (amounting to an ‘establishment’ for the purposes of Art 3(1)) if that employee or agent acts with a sufficient degree of stability.»

Departementet antar mot denne bakgrunn at en tilbyder som har sin hovedvirksomhet utenfor Norge, enten det er i et annet EØS-land eller utenfor EØS, men som har tilstedeværelse i Norge gjennom et datterselskap, filialer, kontor mv., vil kunne anses å være etablert i Norge, jf. § 4 første ledd.

I tillegg til at tilbyderen må være etablert i Norge, er det et vilkår at behandlingen av personopplysningene skjer «i forbindelse med aktivitetene» til den norske etableringen, jf. § 4 første ledd. Vilkåret har praktisk betydning dersom virksomheten i tillegg til å være etablert i Norge, også er etablert i et annet land. Behandling som kun gjennomføres «i forbindelse med aktivitetene» til den utenlandske etableringen faller utenfor § 4 første ledd. Departementet går ikke her nærmere inn på innholdet i dette vilkåret, men nevner at det foreligger flere dommer fra EU-domstolen om det tilsvarende vilkåret i hhv. personvernforordningen artikkel 3 og personverndirektivet 95/46, se blant annet. omtalen av dette i EDPBs «*Guidelines 3/2018 on the territorial scope of the GDPR*».

I personopplysningsloven § 4 andre ledd utvides personopplysningslovens geografiske virkeområde på nærmere vilkår til også å omfatte virksomheter som er etablert utenfor Norge, jf. bokstav § 4 andre ledd bokstav a og b. En forutsetning for begge alternativene er at behandlingen gjelder personopplysninger om personer som befinner seg i Norge og at virksomheten er etablert utenfor EØS, jf. ordlyden «som ikke er etablert i EØS». Dette innebærer at § 4 andre ledd ikke får anvendelse på virksomheter som er etablert innenfor EØS. Alternativet i § 4 andre ledd bokstav a omfatter tilfeller der en virksomhets behandling av personopplysninger er knyttet til tilbud av varer eller tjenester til personer i Norge, uavhengig av om det kreves betaling fra personene eller ikke. Alternativet i § 4 andre ledd bokstav b gjelder når en virksomhets behandling av personopplysninger er knyttet til monitorering av atferden til personer som befinner seg i Norge, i den grad deres atferd finner sted i Norge. I praksis vil § 4 andre ledd omfatte en rekke tilbydere av informasjonssamfunnstjenester som er etablert utenfor EØS, men som tilbyr sine tjenester i Norge.

Hvordan man i de forskjellige EØS-landene har regulert det geografiske virkeområdet for reglene om behandling av personopplysninger som man har vedtatt nasjonalt og som utfyller reglene i personvernforordningen, varierer fra land til land. Herunder varierer det hvordan man har regulert virkeområdet for den nasjonalt fastsatte aldersgrensen i medhold av artikkel 8. Den svenske dataskyddslagen og den danske databeskyttelsesloven bygger i likhet med den norske personopplysningsloven på etableringslandsprinsippet som det rettslige utgangspunktet. I den svenske dataskyddslagen er det imidlertid fastsatt en spesialbestemmelse om at aldersgrensen på 13 år «gäller vid behandling av personuppgifter som avser barn som bor i Sverige, oavsett var de personuppgiftsansvariga eller personuppgiftsbiträdena är etablerade.», jf. 1. kap. 5 § tredje ledd. Noen slik bestemmelse finnes ikke i dansk rett. I dansk rett vil derfor etableringslandsprinsippet som utgangspunkt være bestemmende for aldersgrensens geografiske virkeområde, tilsvarende som etter gjeldende norsk rett.

Som følge av forskjeller i virkeområdebestemmelsene fra land til land vil det i praksis kunne oppstå tilfeller der en tilbyder er underlagt én nasjonal aldersgrense

i kraft av etableringslandets lokale rett og samtidig underlagt en eller flere avvikende aldersgrenser i kraft av andre lands nasjonale rett. Forordningen inneholder ikke særskilte bestemmelser som løser de lovvalgsspørsmålene som da oppstår, og departementet er heller ikke kjent med at det finnes praksis som definitivt avklarer dem. Det europeiske personvernråd (EDPB) legger til grunn at tilbyderer ikke alltid kan bygge på aldersgrensen i etableringslandets lokale rett, men må ta hensyn til avvikende aldersgrenser i andre lands nasjonal rett, se «Guidelines on consent under Regulation 2016/679» punkt 7.1.3 der EDPB uttaler:

«The GDPR specifies that “Member States may provide by law for a lower age for those purposes provided that such lower age is not below 13 years.” The controller must be aware of those different national laws, by taking into account the public targeted by its services. In particular it should be noted that a controller providing a cross-border service cannot always rely on complying with only the law of the Member State in which it has its main establishment but may need to comply with the respective national laws of each Member State in which it offers the information society service(s). This depends on whether a Member State chooses to use the place of main establishment of the controller as a point of reference in its national law, or the residence of the data subject. First of all the Member States shall consider the best interests of the child during making their choice. The Working Group encourages the Member States to search for a harmonized solution in this matter.»

Departementet bemerker for ordens skyld at § 4, som etter sin ordlyd regulerer det geografiske virkeområdet for «Loven og personvernforordningen», samt enkelte av merknadene til § 4 i Prop. 56 LS (2017–2018), kan være egnet til å skape en viss uklarhet om hva som etter norsk rett er det geografiske virkeområdet for *personvernforordningen*. Etter departementets syn må § 4 forstås slik at den ikke uttømmende regulerer det geografiske virkeområdet for bestemmelsene i selve *personvernforordningen*. Virkeområdet for personvernforordningen følger av forordningen artikkel 3, som etter sin ordlyd ikke åpner for nasjonale tilpasninger. Etter artikkel 3 nr. 1, slik den lyder i den norske oversettelsen publisert i EØS-tillegget til Den europeiske unions tidende, får personvernforordningen «anvendelse på behandling av personopplysninger som utføres i forbindelse med aktivitetene ved virksomheten til en behandlingsansvarlig eller en databehandler i Unionen, uavhengig av om behandlingen finner sted i Unionen eller ikke.» Ordet «Unionen» må her leses som at det også omfatter EFTA-statene, jf. de gjennomgående tilpasningene som følger av EØS-avtalen Protokoll 1 nr. 8 og EØS-avtalen artikkel 126. Personvernforordningen, som etter personopplysningsloven § 1 «gjelder som lov med de tilpasningene som følger av vedlegg XI, protokoll 1 og avtalen for øvrig» får dermed i henhold til norsk rett avendelse på behandlingsansvarlige og databehandlere som er etablert i EØS, jf. personvernforordningen artikkel 3 nr. 1. Departementet vil vurdere om det er behov for å tydeliggjøre dette, for eksempel ved en presisering i personopplysningsloven § 4.

4.11 Tilsyn med overholdelse av aldersgrensen

Datatilsynet er tilsynsmyndighet for bestemmelsene i personopplysningsloven og personvernforordningen. I saker som gjelder informasjonssamfunnstjenester, som i praksis ofte har et internasjonalt element, for eksempel fordi tilbyderens tjenester er tilgjengelig i flere land, vil behandlingen av personopplysninger ofte utgjøre

såkalt grenseoverskridende behandling. Ved grenseoverskridende behandling fordeler personvernforordningen kompetansen mellom de involverte tilsynsmyndighetene slik at tilsynsmyndigheten i det landet der tilbyderens har sin europeiske hovedetablering får status som såkalt ledende tilsynsmyndighet, mens andre tilsynsmyndigheter får status som berørte tilsynsmyndigheter.

Hva som anses som grenseoverskridende behandling er definert i personvernforordningen artikkel 4 nr. 23. Departementet går ikke her nærmere inn på definisjonen, men antar at spørsmål knyttet til tilbyderens overholdelse av personvernforordningen artikkel 8, for eksempel spørsmål om tilbyderen har gjort tilstrekkelige undersøkelser av brukernes alder, ofte vil måtte anses som grenseoverskridende behandling.

Den ledende tilsynsmyndigheten har som utgangspunktet eksklusiv kompetanse til å behandle klager over behandling av personopplysninger, til å iverksette tilsyn med på eget initiativ og til å utarbeide utkast til avgjørelser, jf. de nærmere bestemmelsene om dette i personvernforordningen kapittel VI avsnitt 2. Den ledende tilsynsmyndigheten kompetanse er ikke avgrenset til å føre tilsyn med sin nasjonale rett, men omfatter også å føre tilsyn med f.eks. aldersgrensen som andre land har fastsatt i sin nasjonale rett i medhold av artikkel 8, i den grad den er bindende for den aktuelle tilbyderen.

Som omtalt i punkt 3.7 har mange tilbydere som behandler personopplysninger om personer i Norge, sin europeiske hovedetablering i utlandet. Det vil i disse tilfellene være tilsynsmyndigheten i tilbyderens hjemland som er den ledende tilsynsmyndigheten.

Den ledende tilsynsmyndigheten plikter imidlertid å samarbeide med berørte tilsynsmyndigheter i andre EØS-land. Det følger av bestemmelsene i personvernforordningen kapittel VI avsnitt 2 at berørte tilsynsmyndigheter skal motta utkast til avgjørelser som den ledende virksomheten akter å treffe. Dersom den ledende tilsynsmyndigheten og de berørte tilsynsmyndighetene ikke kommer til enighet om avgjørelsen i en sak, tilligger det Det europeiske personvernråd (EDPB) å treffe avgjørelse i saken.

Det norske Datatilsynet vil anses som berørt tilsynsmyndighet i alle tilfeller der tilbyderen enten er etablert i Norge, der behandlingen av personopplysninger gjelder personer som er bosatt i Norge, der personer i Norge i vesentlig grad påvirkes eller sannsynligvis vil bli påvirket av tilbyderens behandling eller der det norske Datatilsynet har mottatt en klage over behandlingen, jf. definisjonen av berørt tilsynsmyndighet i personvernforordningen artikkel 4 nr. 22.

Dette innebærer at det norske Datatilsynet vil være berørt tilsynsmyndighet i saker som gjelder tilbyderens behandling av personopplysninger om barn i Norge, og med det ha mulighet til å øve innflytelse over behandlingen av saken. Dersom tilbyderen har sin hovedvirksomhet i Norge, vil det norske Datatilsynet være ledende tilsynsmyndighet.

5 Forslag om å øke aldersgrensen fra 13 til 15 år

5.1 Forholdet til Grunnloven og Norges menneskerettslige forpliktelser

Fastsettelsen av en aldersgrense for når barn selv kan samtykke til behandling av personopplysninger ved bruk av informasjonssamfunnstjenester beror overordnet på en avveining der hensynet til barnets selvbestemmelse må holdes opp mot barnets rett til og behov for beskyttelse. Dette kan på forskjellige måter berøre rettigheter som følger av Grunnloven og de internasjonale menneskerettskonvensjonene som Norge er bundet av. Departementet vil derfor innledningsvis omtale konstitusjonelle og menneskerettslige sider ved aldersgrensen i personvernforordningen artikkel 8 og personopplysningsloven § 5.

Aldersgrensen innebærer rettslig sett en begrensning i barns råderett over egne personopplysninger. Aldersgrensen har derfor en grunnleggende side mot rettigheter i Grunnloven og menneskerettighetene som verner barns autonomi og privatliv. Etter Grunnloven har barn i likhet med andre personer som utgangspunkt en rett til å utøve selvbestemmelse over forhold i deres eget liv, jf. Grunnloven § 102. En rett til privatliv følger også av EMK artikkel 8, SP artikkel 17 og barnekonvensjonen artikkel 16. En rett for barn til respekt for menneskeverdet sitt og vern om sin personlige integritet følger også av den særskilte grunnlovsbestemmelsen om barns rettigheter i Grunnloven § 104.

Barns rett til selvbestemmelse er imidlertid ikke absolutt, men må ses i lys av barns rett til omsorg og beskyttelse, som også kan utledes av Grunnloven og barnekonvensjonen. Barnekonvensjonen artikkel 16 innebærer ikke bare en forpliktelse for statene til å avstå fra inngrep i barns privatliv, men må antas å også innebære en positiv forpliktelse til å sikre denne rettigheten, blant annet gjennom å treffe lovgivningsmessige tiltak. Aldersgrensen i personvernforordningen artikkel 8 og personopplysningsloven § 5 utgjør et tiltak som kan være med på å sikre barns rett til privatliv gjennom å innføre et lovbestemt krav om foreldresamtykke.

At barnekonvensjonen åpner for å innføre krav om foreldresamtykke fremgår av FNs barnekomité sin generelle kommentar nr. 25 (2021) om barns rettigheter relatert til det digitale miljøet, se avsnitt 71 der komiteen uttaler følgende:

«I tilfeller hvor barnets eget samtykke vurderes som utilstrekkelig og det skal innhentes samtykke fra foreldrene for behandling av barnets persondata, bør partene kreve at organisasjoner som behandler slike data sjekker at samtykket er informert, meningsfylt og er gitt av barnets forelder eller omsorgsperson.»

Uttalelsen gir ikke nærmere føringer for i hvilke situasjoner barnets eget samtykke må «vurderes som utilstrekkelig» og omtaler heller ikke spørsmål knyttet til etablering av faste aldersgrenser. Når det gjelder innføring av faste aldersgrenser mer generelt, følger det imidlertid av FNs barnekomité sin generelle kommentar nr. 20 (2016) om implementeringen av rettighetene til barn i ungdomstiden at dette må skje i overensstemmelse med rettene til beskyttelse, prinsippet om barnets beste og med respekt for unges utvikling av evner og anlegg.

Departementet antar i lys av det som er sagt over at verken Grunnloven eller de menneskerettslige konvensjonene som Norge er bundet av, herunder barnekonvensjonen, i utgangspunktet er til hinder for at det fastsettes en slik lovbestemt aldersgrense for når barn selv kan samtykke til behandling av personopplysninger

som personvernforordningen artikkel 8 innebærer. Det kunne i denne forbindelse vært naturlig å også vise til vurderinger som ble gjort av dette spørsmålet på EU-hold ved utarbeidelsen av artikkel 8, men departementet er ikke kjent med at slike vurderinger er tilgjengelige.

Fastsettelse av den konkrete aldersgrensen må skje i lys av barns behov for beskyttelse og at barnets beste må være et grunnleggende hensyn ved vurderingen, jf. barnekonvensjonen artikkel 3. Departementets vurderinger av dette omtales nærmere under i punkt 5.2.

Når det gjelder muligheten til å ivareta barnets gradvise utvikling av evner og anlegg, viser departementet til omtalen over i punkt 4.2 der departementet legger til grunn at aldersgrensen i artikkel 8 ikke setter til side barns rett til medbestemmelse som følger av de alminnelige reglene i barneloven og verge-målsloven. Artikkel 8 kan heller ikke antas å være til hinder for at det etter barneloven § 33 inntreffer en selvbestemmelsesrett for barn som er yngre enn aldersgrensen. Videre innebærer artikkel 8 ikke en rett for foreldre til å samtykke på vegne av barnet mot barnets vilje. Dessuten gjelder et krav om foreldresamtykke under enhver omstendighet ikke ved bruk av forebyggings- og rådgivningstjenester som tilbys direkte til barn, se omtalen i punkt 4.7. At det nettopp ikke skal gjelde et krav om foreldresamtykke ved bruk av slike forebyggings- og rådgivningstjenester er fremhevet av FNs barnekomité, se komiteens generelle kommentar nr. 25 (2021) om barns rettigheter relatert til det digitale miljøet avsnitt 78.

Avslutningsvis nevner departementet at lovbestemmelser som regulerer barns tilgang til informasjonssamfunnstjenester kan berøre også andre rettigheter enn de som er omtalt over, slik som retten til ytrings- og informasjonsfrihet som følger av Grunnloven og EMK og retten til å delta i lek, fritidsaktiviteter, kulturliv og kunstnerisk virksomhet som følger av barnekonvensjonen artikkel 31. I lys av at aldersgrensen i personvernforordningen artikkel 8 ikke fastsetter en aldersgrense for når barn kan ta i bruk informasjonssamfunnstjenester, men kun retter seg mot det avgrensede spørsmålet om fra hvilken alder barn selv har kompetanse til å samtykke til behandling av sine personopplysninger ved bruk av slike tjenester, kan departementet ikke se at aldersgrensen vil kunne stå i et problematisk forhold til disse rettighetene.

5.2 Vurdering av behovet for å øke aldersgrensen fra 13 til 15 år

Fastsettelse av en aldersgrense for når barn selv kan samtykke til behandling av personopplysninger ved bruk av informasjonssamfunnstjenester beror på en avveining der hensynet til barnets selvbestemmelse må holdes opp mot barnets rett til og behov for beskyttelse. Som departementet har redegjort for i punkt 5.1 må behovet for beskyttelse av barnet og barnets beste være et grunnleggende hensyn ved denne vurderingen.

Departementet foreslår i høringsnotatet her å øke aldersgrensen i personopplysningsloven § 5 fra 13 til 15 år. Det overordnede formålet med å øke aldersgrensen er å styrke beskyttelsen av barns personvern gjennom å innføre et krav om foreldresamtykke også for barn i denne aldersgruppen. En økning av aldersgrensen signaliserer også et behov for økt bevissthet hos barn og foreldre, og samfunnet ellers, om risikoen som er forbundet med behandlingen av personopplysninger ved bruk av forskjellige typer informasjonssamfunnstjenester.

Den gjeldende aldersgrensen på 13 år ble fastsatt ved vedtakelsen av personopplysningsloven i 2018, som gjennomfører personvernforordningen i norsk rett. Det fremkom ikke merknader til forslaget om en aldersgrense på 13 år under Stortingets behandling av lovforslaget.

Departementets forslag var særlig begrunnet i at en aldersgrense på 13 år i størst grad hensyntok barns selvbestemmelsesrett. Departementet viste i proposisjonen også til at aldersgrensen var i samsvar med Datatilsynets (daværende) praksis. I tillegg viste departementet til at det kan virke mot sin hensikt å sette en aldersgrense som er kunstig høy sammenlignet med hvem som reelt sett benytter for eksempel sosiale medier, da dette kan spille inn på hvilke brukergrupper tilbyderne tilpasser tjenestene sine til, se Prop. 56 LS (2017–2018) punkt 13.5.

Høringsinstansene som ga innspill til høringsnotatet som lå til grunn for proposisjonen, var delt i synet på hvor aldersgrensen burde settes, se omtalen av høringsinstansenes syn i Prop. 56 LS (2017–2018) punkt 13.4.2. En rekke høringsinstanser støttet å sette en aldersgrense på 13 år, mens andre mente den burde settes høyere, hovedsakelig til 15 eller 16 år.

Høringsinstansene som mente aldersgrensen burde settes til 13 år, viste i hovedsak til at dette i størst grad ivaretar hensynet til barnets selvbestemmelsesrett og er i samsvar med blant annet Datatilsynets (daværende) praksis. Enkelte av høringsinstansene ga uttrykk for at en aldersgrense på 13 år kan forsvares i lys av en forventning om at tilbydernes samtykkeerklæringer og brukervilkår i større grad vil bli tilpasset barn som følge av personvernforordningens krav og den generelle utviklingen i synet på personvern. Høringsinstansene viste også til at det i Sverige og Danmark var foreslått å sette aldersgrensen til 13 år.

Høringsinstansene som tok til orde for en høyere aldersgrense enn 13 år, viste til at foreldre bør ha et aktivt forhold til barns bruk av informasjonssamfunnstjenester, særlig sosiale medier, og at en høyere aldersgrense i større utstrekning vil sikre dette. Høringsinstansene ga også uttrykk for at tilbydere av informasjonssamfunnstjenester ikke i tilstrekkelig grad har utviklet verktøy og prosesser for å innhente samtykker fra barn på en god måte.

Spørsmålet om hvor høyt aldersgrensen bør settes har mer nylig blitt kommentert i innspillene til departementets etterkontroll med personopplysningsloven som hadde frist 1. november 2024. Innspillene som kommenterer spørsmålet uttrykker generelt støtte til å øke den gjeldende aldersgrensen. Blant disse er Nettverket for fylkeskommunale personvernombud som uttaler at det ved fastsettelse av aldersgrensen må legges til grunn et føre var-prinsipp som tar «innover seg usikkerheten forbundet med den eksponentielle utviklingen man ser innenfor teknologi og hvordan informasjonstjenester bruker, prosesserer, deler og sammenstiller personopplysninger, særlig til kommersielle formål.»

Ved fastsettelse av aldersgrensen må det ses hen til de særskilte utfordringene som gjør seg gjeldende når tilbydere av informasjonssamfunnstjenester behandler barns personopplysninger på grunnlag av samtykke. Etter departementets syn faller disse utfordringene i hovedsakelig to grupper.

Den første gruppen omfatter karakteren av de behandlingene som slike samtykker kan gi grunnlag for. Departementet har i punkt 3.3 og 4.5 redegjort for hvordan samtykke først og fremst er aktuelt som behandlingsgrunnlag i situasjoner der ingen av de øvrige behandlingsgrunnlagene strekker til eller der samtykke er

påkrevet som følge av særskilt regulering. Som det fremgår av departementets redegjørelse i disse punktene vil det gjennomgående være påkrevet å innhente samtykke dersom tilbyderer ønsker å behandle personopplysningene på en måte som ikke behandlingsgrunnlaget berettiget interesse gir grunnlag for. I praksis innebærer dette at samtykke er det aktuelle behandlingsgrunnlaget dersom tilbyderer ønsker å behandle personopplysningene på en måte som ikke i tilstrekkelig grad samsvarer med barnets interesser. Samtykke er også det aktuelle behandlingsgrunnlaget dersom tilbyderer ønsker å behandle barnets personopplysninger for nye formål som er uforenlige med det opprinnelige innsamlingsformålet.

Etter departementets vurdering tilsier den inngripende karakteren av disse behandlingene at en aldersgrense på 15 år er mer passende enn dagens grense på 13 år. Dette gjelder selv om samtykke i praksis må antas å bli benyttet også ved en rekke andre og mindre inngripende behandlinger. Departementet legger ved denne vurderingen også vekt på at det er vanskelig å overskue hvilken behandling av personopplysninger ved barns bruk av informasjonssamfunnstjenester som kan bli aktuelt i tiden fremover. Det kan vanskelig ses bort fra at den teknologiske utviklingen vil muliggjøre former for inngripende behandling av personopplysninger som ikke er aktuelle i dag, og som i praksis må skje på grunnlag av brukernes samtykke. En økning av aldersgrensen tar høyde for en slik utvikling.

Den andre gruppen av utfordringer er knyttet til samtykkene som sådan. Et samtykke skal i henhold til reglene i personvernforordningen være en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig viljesytring som gis i form av en erklæring eller en tydelig bekreftelse fra den registrerte. Samtykket skal dermed forutsetningsvis gi uttrykk for den enkeltes vilje. I praksis vil det imidlertid variere om denne forutsetningen slår til. Departementet viser til redegjørelsen i punkt 3.4 for hvordan samtykkeerklæringer i praksis ofte utformes på måter som gjør det vanskelige å forstå hva samtykkene egentlig innebærer. Departementet viser også til at tilbyderne ofte innhenter samtykke på måter som skal lede forbrukerne til å ta valg som er i tilbyderens interesse. De forannevnte utfordringene forsterkes når brukerne er barn, som generelt har dårligere forutsetninger enn voksne for å vurdere samtykkeforespørlene de blir utsatt for. Dette tilsier at det bør utvises varsomhet med å sette aldersgrensen i personopplysningsloven § 5 for lavt.

Departementet viser i denne forbindelse også til at enkelte høringsinstanser ved fastsettelse av aldersgrensen i 2018 ga uttrykk for at en aldersgrense på 13 år kan forsvares i lys av en forventning om at tilbyderens samtykkeerklæringer og brukervilkår i større grad vil bli tilpasset barn som følge av kravene i forordningen og den generelle utviklingen i synet på personvern. Etter departementets vurdering kan denne forutsetningen ikke sies å ha slått til i praksis.

Det bør etter departementets syn også ses hen til hvordan aldersgrensen i personopplysningsloven § 5 sammenfaller med øvrige lovfestede aldersgrenser for barns selvbestemmelse. I norsk rett er det ikke fastsatt en egen aldersgrense for når barn selv kan samtykke til behandling av personopplysninger. Lovgivningen inneholder imidlertid en rekke bestemmelser som på forskjellige andre områder gir barn selvbestemmelse før 18 år. Et gjennomgående trekk ved disse er at barnets selvbestemmelse i hovedsak inntreffer ved fylte 15 eller 16 år.

5.3 Konsekvenser for eksisterende samtykker

Et spørsmål ved en økning av aldersgrensen i personopplysningsloven § 5 fra 13 til 15 år, er hvilke konsekvenser dette skal ha for samtykker som allerede er avgitt når den nye aldersgrensen trer i kraft.

Etter departementets syn tilsier formålet med å øke aldersgrensen at endringen bør gjelde også for eksisterende samtykker. Det vil innebære at tilbyderer må innhente foreldresamtykker for brukere i aldersgruppen 13 til 15 år innen den nye aldersgrensen trer i kraft.

Et alternativ er å la aldersgrensen på 15 år kun få virkning for samtykker som innhentes etter den nye aldersgrensens ikrafttredelse. Ved endringen av aldersgrensen fra 13 til 15 år i dansk rett ble denne løsningen valgt, jf. lovendringsvedtaket § 2 stk. 2 der det er bestemt at «Loven finder ikke anvendelse på et samtykke afgivet før lovens ikrafttræden. For et sådant samtykke finder de hidtil gældende regler anvendelse.». Ved en slik løsning vil det kunne ta opp til to år før barn som har avgitt eksisterende samtykker vil være samtykkekompetente etter den nye aldersgrensen. Dersom man ser den samlede brukermassen under ett vil det imidlertid i snitt ta kortere tid. Dette gjør en slik løsning samlet sett mindre betenkelig. På den annen side kan det ikke ses bort fra at en slik løsning vil kunne oppfattes som et selvstendig insentiv for barn i aldersgruppen 13 til 15 år til å avgi samtykker før den nye aldersgrensen trer i kraft.

Departementet ber særskilt om høringsinstansenes syn på dette spørsmålet.

6 Forslag om å utvide det geografiske virkeområdet for aldersgrensen

Det geografiske virkeområdet for aldersgrensen i personopplysningsloven § 5 følger i dag av den alminnelige virkeområdebestemmelsen i § lovens 4. Dette innebærer at tilbydere som er etablert i Norge plikter å følge aldersgrensen fastsatt i personopplysningsloven § 5. På nærmere vilkår er også tilbydere etablert utenfor EØS pliktig til å følge aldersgrensen, jf. § 4 andre ledd. Aldersgrensen gjelder derimot ikke for tilbydere som er etablert i andre EØS-land, heller ikke når de behandler personopplysninger om personer (barn) i Norge. Det vises til den nærmere omtalen av gjeldende rett i punkt 4.10.

Etter departementets vurdering bør aldersgrensen som er fastsatt i personopplysningsloven § 5 gjelde uavhengig av hvor tilbyderer er etablert, dersom tilbyderer behandler personopplysninger om barn som er bosatt i Norge. Departementet foreslår derfor å utvide det geografiske virkeområdet for aldersgrensen i personopplysningsloven § 5. Formålet er å gi barn som bor i Norge beskyttelsen som følger av aldersgrensen i § 5 uavhengig av om tilbyderer er etablert i Norge eller i et annet EØS-land. Departementet viser til at en rekke EØS-land har fastsatt en aldersgrense som er lavere enn 15 år, se oversikten i punkt 3.6. Etter departementets syn vil det også gi en større grad av forutberegnelighet for personer i Norge dersom den samme aldersgrensen gjelder uavhengig av hvor tilbyderer er etablert. Forslaget tilsvarer reguleringen i svensk rett, se omtalen i punkt 4.10.

Etter departementets forslag skal aldersgrensen i § 5 gjelde dersom barnet er «bosatt i Norge». Kravet om å være «bosatt i Norge» innebærer at aldersgrensen ikke vil gjelde for personer som er på ferie, besøk eller gjennomreise i landet. Ved opphold i Norge over lenger tid enn dette, kan det oppstå spørsmål om når vilkåret

må anses oppfylt. Departementet anser det imidlertid ikke nødvendig å innta en legaldefinisjon av når en person skal anses bosatt i Norge. Ved fastleggelsen av hvem som i tvilstilfeller må anses som bosatt i Norge, bør det kunne ses hen til hvordan dette uttrykket ellers er brukt i lovgivningen, blant annet i folkeregisterloven. Hovedregelen etter folkeregisterloven § 4-1 er at en person som oppholder seg lovlig i en norsk kommune i minst seks måneder, registreres som bosatt i Norge. Etter § 4-2 registreres en person også som bosatt når han eller hun har lovlig opphold i norsk kommune og har til hensikt å bli her i minst seks måneder. Det bør imidlertid ikke anses som et krav etter personopplysningsloven § 5 at vedkommende formelt har blitt folkeregistrert som bosatt i Norge.

Forslaget om at aldersgrensen i personopplysningsloven § 5 skal gjelde ved behandling av personopplysninger om barn som er bosatt i Norge er en spesialbestemmelse som utvider det geografiske virkeområdet for § 5 i disse situasjonene. Forslaget innebærer ingen innskrenkning av virkeområdet for § 5 i forhold til det som følger av personopplysningsloven § 4. Tilbydere som er etablert i Norge og behandler personopplysninger om barn som er bosatt i utlandet må derfor, slik som etter gjeldende rett, forholde seg til aldersgrensen i § 5, jf. hovedregelen i § 4 første ledd som bygger på etableringslandsprinsippet.

Departementet vil bemerke at det gjør seg gjeldende usikkerheter knyttet til den rettslige håndhevingen av forslaget. Etter departementets forslag vil en tilbyder som er etablert i et annet EØS-land og som behandler personopplysninger om barn som er bosatt i Norge, være forpliktet etter norsk rett til å overholde aldersgrensen på 15 år. I tilbyderens etableringslands interne rett vil det imidlertid kunne være fastsatt en lavere aldersgrense, for eksempel på 13 eller 14 år. Hvorvidt tilbyderen vil bli ansett forpliktet til å følge den norske aldersgrensen, eller om tilsynsmyndigheten og domstolene i tilbyderens etableringsland i stedet vil bygge på aldersgrensen fastsatt i etableringslandets lokale rett, vil blant annet kunne komme an på den internrettslige reguleringen i det aktuelle landet. Som nevnt i punkt 4.10 er departementet ikke kjent med at det foreligger praksis som avklarer de rettslige spørsmålene som oppstår i disse tilfellene.

7 Økonomiske og administrative konsekvenser

Forslaget kan medføre enkelte økonomiske og administrative konsekvenser for tilbydere som må tilpasse seg til den nye aldersgrensen. Etter departementets vurdering må disse konsekvensene antas å være relativt beskjedne.

8 Lovforslag

I lov 15. juni 2018 nr. 38 om behandling av personopplysninger gjøre følgende endringer:

§ 4 fjerde ledd skal lyde:

Aldersgrensen i § 5 gjelder uansett hvor den behandlingsansvarlige eller databehandleren er etablert, dersom behandlingen gjelder barn som er bosatt i Norge.

Nåværende § 4 fjerde ledd blir nytt femte ledd.

§ 5 første ledd skal lyde:

Aldersgrensen er *15* år for samtykke etter personvernforordningen artikkel 6 nr. 1 bokstav a i forbindelse med formål som nevnt i personvernforordningen artikkel 8 nr. 1.

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.